

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Capek,Karel_Josef-Juvenilie.pdb

PDB Name: Capek,Karel_Josef-Juvenilie
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Karel a Josef Čapkové

Juvenilie

Pokud v textu naleznete jakékoliv chyby, prosím, hlase je na níže uvedených adresách!!!

Do elektronické podoby převedl abalesa@hotmail.com

WWW: <http://go.to/eknihy>

Veškeré nalezené chyby/opravené verze posílejte na

abalesa@hotmail.com

Aktuální informace a jiné knihy ke stažení naleznete na

<http://go.to/eknihy>

POKUŠENÍ BRATRA TRANQUILLA

Bratr Tranquillus utekl z kláštera a odešel na poušť, neboť byl velmi zbožný a nemiloval světského ducha, jaký se tenkrát v klášteřích rozmáhal. Na poušti žil velmi svatě a příkladně, takže z širého okolí scházeli se lidé poslouchat jeho moudrá a přesvědčivá slova. Ale ježto světcí obyčejně bývali souženi zlými duchy, kteří usilovali odvrátiti je od bohabojného a ctnostného života (jak máme několik pozoruhodných případů), býval navštěvován také on jedním přítulným a poněkud sentimentálním ďáblem, který za vlažných melancholických večerů pokoušel se o poustevníkovu svatost nahatými ženuškami, jež si počínaly zcela nezpůsobně a roztomile, čemuž ovšem světec s úctyhodnou trpělivostí odolával. Zato ve dne býval ďábel nucen vyslechnouti světcova zbožná rozjímání a podroboval se jim bez zřejmého zdráhání. Tak žili spolu ve shodě velmi pěkně.

*

Jednou zase hověl si ďábel ve vyhrátém písku, nechávaje svůj nervosní ocásek unyle ležeti; jsa toho dne tuze sentimentální (bylo totiž jaro), hryzal si konečky svých měkkých horkých prstů a zádumčivě sledoval vlhkýma očima horlivou gestikulaci žilnatých rukou světcových. Konečně i světec vypadl ze svého liturgického stylu a s rozněžněným obličejem počal skládati milostně zajíkovou píseň ke cti a chvále Panny, plné čistoty, lásky a líbeznosti, nebeské milenky a choti, roztoužený chvalozpěv, jaké Panně zpíval Suso a svatý František z Assisi. Mezitím, co se světec klopotně snažil shrnouti své city do krásných veršů, šeptaje nyjící slova a červenaje se něžností, napadlo ďábla patrně něco velmi veselého, neboť jeho krásné rty prohnuly se úsměvem. Tentokrát poslouchal světce se zřejmým zájmem.

*

Následujícího dne našel ďábel poustevníka ve stavu extatického blaženství; bratr Tranquillus slavnostně vzrušený a zajíkaje se pohnutím, bublal nadšeně modlitby a fanaticky prozpěvoval mariánské písně. Ďábel tvářil se velmi interesovaně. Večer totiž přišla k světci panna celá bílá, tak krásná a běloučká, jak si ji poustevník vždy představoval, promluvila k němu několik povzbudivých slov a odcházejíc obdařila jej krásným starodávným růžencem uměle řezaným ze slonové kosti. A kostnatá brada zatřásla se mu nadšeným vzlykotem. Ďábel poslouchal pozorně, neboť byl vychován způsobně a společensky.

*

Druhého dne byl bratr Tranquillus svátečně povznesen a radostí sotva dýchal; neboť návštěva přišla opět, rozjímala s ním o ctnosti čistoty a loučíc se s ním, pohladila ho po tonsuře. Rozehrál se slastí a dal se do pláče cukrujícím smíchem; pak utíraje si oči, jal se poklízeti ve své jeskyni a zmateně žvatlal. Ježto je štěstí sdílné, pohladil ďábla po kučeravé hlavě; ďáblova tvář přijala výraz blahosklonný a vážný.

*

Dne příštího našel ďábel poustevníka nadobro omámeného a štěstím téměř ztuhlého, mluvil nesouvisle a málo. Panna rozjímajíc s ním dlouho do noci, při odchodu ho políbila; přeblažený světec radostí téměř hynul a ďábel sledoval ho po celý den se zájmem profesionálního psychologa.

Den nato byl bratr Tranquillus podivně nepokojný. Mnul si horlivě kloubnaté ruce a potahoval se za bradu; chvílemi se sladce usmíval a opět se hluboce zamyslel. Mluvil méně a hovorů o nebeské milence se zřejmě vyhýbal, nepřiznáváje se ani, že návštěva byla tak vlídná, až si mu sedla na klín.

S ubývajícím dnem jeho nepokoj vzrůstal, a posléze chopiv se růžence počal se houževnatě modlit. Ďábel projevoval značné uspokojení a chvílemi upouštěl od svých dosavadních zdržlivých způsobů.

Následující den prožil poustevník ve svrchovaném rozčilení. Ani nemluvil, ba ani se nemodlil, jen občas pohlížel skoro podezřívě na ďábla, jehož tvář podržela však výraz nanejvýše solidní.

*

Dne posledního se poustevník ďáblovi plaše vyhnul, pohlížeje na něho s němou, bolestnou výčitkou. Vypadal velmi uboze a zvadle, tvrdošjně se modlil a utíral si vlhké oči. K poledni kázal shromážděnému lidu tak přesvědčivě o ctnosti čistoty, že všichni mládenci a panny z celého okolí odhodlali se vstoupiti do kláštera, čímž se kraj úplně vyčistil. Odpoledne rozloučil se ďábel s bratrem Tranquillem s úsměvem sebevědomým a významným a švihaje ocáskem jako hůlkou srážel květiny podél cesty. Ubíral se patrně k jinému světci.

*

(Diabolus meditatur.) Ďábel se vzdaloval úplně uspokojen a takto k sobě hovořil: "Bláhovi ti, kteří se obávají ďábla skrytého v hříších a proviněních; neboť ďábel je v Ecclesii a já jsem Ecclesia, jež učí je modlit se: A tentationibus Diaboli defende nos, Domine. Jáť jsem tma pod svícem Ecclesie."

Když pak takto promluvil, usmál se a zaměřil na poušť.

NÁVRAT VĚŠTCE HERMOTIMA

Věštec Hermotimos postižen byl touž osudností, jakou většina proroků: byl nepochopen. Byť byla sebelíbeznější a moudřejší slova, jimiž vysvětloval spoluobčanům svou důvtipnou filosofickou theorii, zakládající se na zdánlivosti světového dění, posluchači jeho rozcházeli se s dobromyslným úsměškem abderských prasečkářů, potřásajíce hlavou, že věštec Hermotimos prý již nadobro pozbyl rozumu.

Neméně trpkým zklamáním byly odměněny jeho poctivé snahy v občanském životě. Totiž v jeho obci dostala se k vládě oligarchie se zbohatlým honákem skotu v čele, což bylo vážnému Hermotimovi velmi proti mysli; následkem toho celé veřejné mínění obrátilo se proti němu, a potají rozšiřována o něm nehezka anekdota, že o poslední vojenské hotovosti přešel se česneku, aby nemusel táhnouti do pole.

Tak stalo se, že sama jeho manželka Polykedie, jinak ne zlá žena, v živé rodinné debatě zoufale zvolala: "Ó kéž bych si byla vzala raději obchodníka se sicilskými děvčaty než filosofa; neboť tihle lidé nejsou k ničemu na světě dobří, pořade jen žvatlající pošetilosti jakési o lidské duši a jiných nepotřebných věcech."

Od té chvíle se věštec Hermotimos zkormoutil, shledávaje, že skutečně není k ničemu prospěšný; ale řízením osudu mělo se státi jinak.

*

Od nějakého času totiž se přiházelo, že Hermotimovo tělo zůstávalo ležeti ztuhlé a bezživotné třeba po celý den; to jeho duše vycházela z těla, aby s laskavým svolením vyšších božstev procházela se po lepších nivách, než chovala celá Hellas ve svých požehnaných údolích. Když zase jeho duše zatoužila po hmotném svém obalu, vrátila se do svého těla, a věštec Hermotimos bez závady se ubíral po denním zaměstnání.

Tak si Hermotimos zvykl na duševní procházky, neboť v této způsobě bylo mu umožněno obcování s dušemi

moudrých zemřelých na březích Stygu, s nimiž rozmlouval o vznešených a vážných otázkách, o zdánlivosti světového dění a o špatné vládě oligarchů; rovněž tázával se jich na věci budoucí, třeba má-li koupiti od souseda Theofona olivovou alej nebo je-li dítě starého Kalosthena, jež zrodila mu mladá manželka, skutečně jeho.

Když pak veden svou počestnou láskou k veškerenstvu, hlásal svým spoluobčanům prorocství a rady ze zasnění, jak mají si počínati ve svém pozemském konání, smáli se ti bláhoví tím více, krčíce rameny, že jistě věštec Hermotimos pozbyl rozumu.

Jest ovšem pochopitelné, že s takovými podivnými výlety svého manžela Polykedie naprosto nesouhlasila a vyvolávala častá nedorozumění; avšak nyní se věštec Hermotimos nermoutil nad těmito malichernými starostmi, cíť, že nejkratší cestou spěje k nesmrtelnosti. Avšak řízením osudu mělo se státi jinak.

*

Jednou zase věštec Hermotimos odebral se na duchovnou cestu, a ježto se na břehu Stygu setkal s duší věhlasného logografa Agenora, zdržel se déle, než bylo jeho obyčejem.

Historik Agenor měl týž osud jako Hermotimos: byl za života nepochopen. S tím větší důvěrou vysvětlila mu duše věštkyně Hermotima své učení o zdánlivosti věcí a o neschopnosti oligarchie. Agenor ukázal se jedním z těch mála, kteří pochopili závažnost jeho slov, jež potvrzoval případnými příklady z historie, která, jak známo, je učitelkou života; tak obě duše stiskly si své duchové pravice k myšlenkovému přátelství.

Oba filosofové pak navštívili Ostrovy Blažených Stínů a Hermotimos byl představen samotnému božskému Hesiodovi, před nímž provedl velmi pěknou disertaci o zdánlivosti pozemských jevů; ba Hesiodos byl tak vlídný, že zasněl ho do záhad světového dění a ukázal mu astrální koloběh a prapůvod Kosmů, z čehož zřejmě vysvítilo, že vše jest pouhé zdání, a že jedinou reálnou entitou jest lidská poštilost, jež ve své zaslepenosti předpokládá hmotnou existenci světového dění.

Potom Hermotimos rozmlouval dokonce se spravedlivými soudci Minoem, Aiakem a Rhadamantem, kteří svým známým věhlasem odvažují odměny i tresty záhrobního života. Tito dokonalí zákonodárci velmi přísně odsoudili nespravedlivou oligarchii, a vysvětlili Hermotimovi, že jedinec správnou politikou jest vláda knězi, filosofů, věštců, hadačů a kouzelníků, vůbec lidí, kteří znají záhady a podstatu světového dění.

Potom uvedena byla duše Hermotimova ještě do kruhu mnoha výborných zesnulých filosofů, a v takovémto povzneseném rozmlouvání strávila plných deset dní. Konečně věštec zatoužil opět po svém tělesném obalu, a osnuje velké plány, ubíral se domů. Ale řízením osudu mělo se státi jinak.

*

Když věštec Hermotimos navracel se k svému krbu, byl rozradován bohatstvím zkušeností, jež s sebou nesl, a uvážil následující záměry: předně rozšířiti svou filosofii a položiti ji na základ faktů minulosti, astrálního koloběhu a prapůvodu světa, takže její oprávněnost a důvtipnost bude uznána v celé poštilé Helladě, která tak nemoudře věří v reálnou existenci světového dění;

za druhé vystoupiti rozhodně proti oligarchii a zříditi vládu knězi, filosofů, věštců, hadačů a kouzelníků, a ježto v malé obci jeho bylo takových lidí poskrovnu, umínil si dáti řízení její do rukou svých, starého kněze Apollonova Kosmetora a svého strýce, jenž zabýval se zařikáváním vředů a neštovic.

S těmito utěšenými myšlenkami chvála věštkyně duše domů, nevědouc, že řízením osudu mělo se státi jinak.

*

Neboť manželka jeho Polykedie, z počátku již velmi znepokojená dlouhým bezvědomím svého chotě, konečně uvěřila, že je již zcela mrtev.

Velmi dojmavým způsobem dala najevo své hoře, neboť s hlasitým lkaním rvla si vlasy a sypala si popel na ustaranou hlavu. Potom pozvala všechny přátele a známé, aby v jejich truchlícím kruhu spálila bezduché tělo svého manžela na nákladné hranici; pozůstatky drahého nebožtíka uložila do pěkné urny ve výklenku zdi, a bohatou hostinou ukončila pohřební slavnost, aby v dobrém bylo vzpomínáno na bývalého věštkyně Hermotima.

Den nato toulavá duše navrátila se domů a nejprve sháněla se po svém těle. Lze si představit, jak trapným překvapením pro ni bylo, když nenalezla více, než popel k ničemu nepotřebný. I zaplakala duše nad troskami svého pozemského těla, zkormoutila se, že nemohla učiniti ani posledního pořízení, ani svrhnouti oligarchii, ani s novou přesvědčivostí hlásati starou filosofii.

Nezbývalo, než aby duše věštkyně Hermotima odebrala se trvale do Hadu, k logografu Agenorovi, k božskému Hesiodovi, a k třem moudrým soudcům podsvětí; tenkrátě jakákoli niva skrytá v údolích Hellady vábila nebohou duši mnohem více, než luhy podsvětí se všemi moudrými stíny.

Tím způsobem se stalo, že oligarchie nebyla svržena a že nemoudrá Hellada nadále věřila v reálnou existenci světového bytí, ač-li osudem nebylo souzeno jinak.

ZNAMENITÝ ČLOVĚK

/Úvod./ Když každodenní pasanti korsa, promenující s líným zájmem lepších lidí, uviděli po prvé mezi sebou onoho muže, vždy černě oděného a vezdy soustředěného ve vážných myšlenkách, jimiž zřejmě oplývala jeho oduševnělá chůze, netušili - ó, těch lidí malé prozíravosti! - že tímto nenápadným způsobem se mezi ně uvedl ten, jež později zvykli si jmenovati znamenitým člověkem.

/Jeho introdukce I./ Nebylo však předurčeno, aby tento cizí muž zůstal nepovšimnutým chodcem a neznámým poutníkem; neboť záhy objevovali se v tlupách i ojedinele různí lidé, kteří se upozorňovali lokty, ukazující se onoho zajímavého muže, a šeptem povykovali: "Hle, toto jest pan Egon Alin, ah, vidíte ho? Totě znamenitý člověk."

/Jeho introdukce II./ Zhusta, když promenoval, hledali ho uřícení poslové, přinášející mu listiny nepopíratelné

důležitosti, smíme-li tak souditi podle jemných odérů nebo pěti velikých pečeti. "Kde je pan Egon Alin? Vizte pana Egona Alina!" bylo slyšati vždy vzápětí jeho vážných a promyšlených kroků.

/Jeho introdukce III. čili Společnost neobdivuje nic více než skandál I./ Stalo se pak jednou, že když pan Egon Alin zcela způsobně se ubíral živou ulicí, krásná mladá dáma pozoruhodné elegance před ním se veřejně vrhla na kolena a políbila jeho pěstěnou ruku. Pan Egon Alin se však pokorně dámě jemně vyvinul, a ti, kdož stáli nejbliže, svědčili, že jeho rozumná tvář měla výraz soucitu, přece však odmítnutí.

/Jeho introdukce IV. čili Společnost neobdivuje nic více než skandál II./ Taková delikátní aféra vzbudila pochopitelný zájem o tohoto cizince, jenž tak význačně prokázal svou láskyhodnost. Více ještě řečí rozvířilo se následující událostí: Kdysi ve společnosti vrhl se na pana Egona Alina jakýsi pán s tvářmi zdivočelou vzteky a zamířil revolverem na jeho prsa. Několik strašlivých vteřin: pan Egon Alin vbodl své šedé oči, jichž významné barvy si dosud nikdo blíž nepovšiml, do útočnicka s tak markantním výrazem, že zběsilý muž třesa se odhodil revolver a byl uchopen od několika odvážných pánů. Avšak pan Egon Alin si jej vyprosil a proklestil mu cestu ven velmi pěkným způsobem.

/Jeho introdukce V./ Tak stal se tento podivuhodný cizinec krajně zajímavým objektem, který byl beztrestně přetřásán v celé společnosti. Ba, jeho úspěchy daleko překročily obvyklé meze; neboť když jednou navštívil elitní ples, a míjel skupinu pánů nakupených ve skvěle osvětleném koridoru s palmovými boskety a překrásnými draperiemi - provolalo množství hlasů na různých místech: "Ať žije pan Egon Alin," s tak přesvědčivým fanatismem a tak úchvatnou vervou, že všichni bez výjimky mimovolně byli strženi tak náladovým nadšením, a pan Egon Alin vkročil do sálu ne nepodoben triumfátoru, s tvářmi člověka, jenž podobným okázalostem jest úplně zvyklý.

/Jeho introdukce VI./ Zaujal-li v divadle svou lóži, nejprve rozčeřil se mnohohlasý šepot porůznu propukající v tleskání, jímž strženo celé obecenstvo oddalo se všeobecným ovacím; a zatím co pan Egon Alin, poněkud opojen a dojat tímto uvítáním, se ukláněl, rozlehla se vokální manifestace: "Ať žije pan Egon Alin!"

/Jeho existence I./ Tím a podobným způsobem stal se pan Egon Alin znamenitým člověkem, o němž kolovalo mnoho pravděpodobných předpokladů. Tu a tam přeskakovaly nezaručené zprávy o zvláště výstředních projevech přízně a úcty, jichž se mu hodně dostávalo ve všech vrstvách. Tvrdilo se, že muž ten má záhadné jakési důstojenství, jež propůjčovalo jeho chování ono fascinující a klidné sebevědomí, s jakým přijímal neobvyklé holdování. Proslýchalo se dokonce více, než pokládáme za nutno zaznamenati.

/Jeho existence II./ Nicméně nikdo nemohl říci, čím výtečný ten muž vlastně je. Ptal-li se někdo neinformovaný, čím jest on, jemuž se dostávalo poct, jakých jsou účastni jen obzvláště oblíbení demagogové, básníci, pěvci nebo turněři, a to ještě ne v takové míře, nemohl nikdo dáti přesnější odpovědi, než že pan Egon Alin je znamenitým člověkem. A skutečně, toto bylo jeho profesí, jeho důstojenstvím, živností a zaměstnáním. Odkud přišel, z čeho žil, toho nikdo nevěděl, a diskretní pan Egon Alin toho také nikomu neřekl. Neboť z osobních patrně důvodů důsledně mlčel o všem, co týkalo se jeho osoby, a raději strpěl ne bez jakési tolerantnosti, aby veřejnost vždy v jádru romantická vyvýšila jej na prestiž téměř legendárních hypotéz a dohadů.

/Zvláštní rysy jeho povahy./ Pan Egon Alin byl vždy uzavřený, ale milý, plný blahovolné konciliantnosti, vlastní znamenitým lidem. Zvláštní zručnost věnoval způsobu svého života; když upustil váček se zlatými penězi, ani se neohlédl: dary, jež rád udílel, byly vždy překvapující a nezvyklé. Mnoho hovořilo se o některých jeho exotických libůstkách; povždy překypoval zvláštnostmi a budil úžas paradoxními vlastnostmi. Jeho vystupování jest nutno nazvati skvělým. V obcování dával přednost vysokým důstojníkům, vyšším hodnostářům církevním, politickým vůdcům a dámám; s umělci pak a žurnalisty měl dosti dobré styky. Nikdy však nebyl s nikým důvěrný, libuje si ve svém odlišném a výlučném postavení. Byl stejně rozumný mezi pány jako svůdný mezi paními, znal mluvit o politice, ethice i lásce. Zjistěte plnou měrou zasloužil predikát znamenitého člověka.

/Jeho úspěchy./ Nebyli bychom přesni, kdybychom pana Egona Alina nazvali oblíbeným. Byltě více: byl stejně obdivován jako milován. Šeptalo se o jeho úspěších u dam, těchto úspěších, jež v distinguované společnosti jsou měřítkem znamenitosti. Říkalo se, že má magické oči, že má fascinující hlas; a vskutku mnohdy se zdálo, že je nadán více než lidskou silou, která nutila lidi tak říkajíc klekati před ním v nepokryté úctě. V jedné pěkné básničce, která mu byla dedikována, byl případně přirovnáván k renesančním vladařům, kteří vedle vlohy býti despotickými samovládcí disponovali vlohou býti milovanými. Kol jeho osoby utvořil se kroužek nejelegantnějších lidí, zvaných ceremoniáři znamenitého člověka.

/Jeho rozkvět./ Mohl-liž pan Egon Alin žádati ještě více?

/Jeho nepřítel./ Než bývají lidé nepěkné positivnosti, kteří nesnášejí nic podivuhodného a zvláštního, vymykajícího se obvyklým přirozeným řádům. Takový byl pan Karel Wede, inženýr, který, pokládaje rozkvět páně Alinův za naprosto protipřirodní a záhadný, umínil si, jak říkal, posvětit si na tohoto znamenitého člověka. Po delším pátrání dopídl se těchto neblahých dokumentů:

/Obžaloba znamenitého člověka./

1. Pan Egon Alin, alias Znamenitý Člověk, jest zámožný diletant z venkova,
2. který postrádaje veškeré znamenitosti, umínil si nečestným způsobem státi se znamenitým;
3. proto podplácel mladíky, aby nápadným a neobvyklým způsobem prokazovali na veřejnosti úctu jeho osobě;
4. za tímž účelem podplatil jistou dvaadvacetiletou prostitutku, aby ztropila na veřejnosti onu pohoršující aféru, která měla jej učiniti zajímavým;
5. dále podplatil jednoho bývalého písaře, aby jej přepadl, při čemž nastrojil známý bezectný efekt;
6. sám si posílal psaní, jež mu byla na veřejných místech dodávána.
7. Nejpodlejší však mystifikací byly jeho triumfy na plesích,
8. v divadle,

9. a v jiných zábavních místnostech, neboť pan Egon Alin, jak zjištěno, vyučil se břichomluvectví, a tímto necharakterním uměním vydával ze sebe sugestivní zvuky a ovace, jimiž se veřejnost bohužel dávala strhnouti k různým projevům, jakých takový člověk nezasluhoval.

10. Těmi a podobnými machinacemi vetřel se tento pán do naší společnosti: zdaliž jej tato nadále hodlá podržeti ve svém středu?"

/Pád znamenitého člověka./ Tuto obžalobu dal pan Karel Wede tisknouti na Zandersově holandském ručním papíře a rozeslal ji po celé společnosti. Účinek byl strašný: znamenitý člověk byl úplně zničen. Společnost ve svém spravedlivém hněvu bývá neúprosnější než justice; inkriminovaný pan Alin, bývalý znamenitý člověk, byl vyvržen ze středu slušných lidí, několikrát byl násilně insultován, a býval viděn, jak on, druhdy miláček a fetiš společnosti, bloudí štván svým ponížením po opuštěných ulicích a hořce pláče.

/Jeho tragický konec./ Posléze byl morálně vyhoštěn z města a odebral se na venkov. Ani tam však jeho neklidné svědomí nenalezlo úkoje, a nepokojně tčkal dlouho do noci po ilusorních cestách, obíraje se truchlením a hořkostí, až jednou, uštván utrpením, spadl v noci do hnojné jámy; marný byl jeho druhdy fascinující hlas, jenž úpěnlivě vykřikl, marně jeho vycvičené břicho zavolalo mnohohlasým chorálem: "Ať žije pan Egon Alin!" Jeho oči, líbané od jemných žen, se zavřely nejbídnější smrtí v oné noci s bezúčastným měsícem a zcela lhostejnými hvězdami.

/Jeho epitaf./ Takový byl konec znamenitého člověka.

PŘEÚRODNÉ JARO

Povídka kněze Dešinty a syna jeho Anhy, kněze, jeho syna kněze Parsy a Karvelyne dcery jeho a jejího vnuka Amurhana a jeho vnuka Karema, slepého žebráka, jenž jsem já.

Když byl králem Detavanha, otec otce Dešinty, kněze, veliký vítěz nad kmenem Budinů a nad národem žlutých Ahalů, naši bohové, nadmíru jsouce rozradostněni obětí devětkrát sta Ahalů a devětkrát sta bojovníků Budinských, dále devětkrát sta žen Ahalských a devětkrát sta manželek Budinských, dále devětkrát sta pacholat a nemluvnat obou národů, posléze devětkrát po desíti nejsilnějších dobytčatech obou národů, obmyslili si úrodou oblažiti slavný národ Skythů Amalithů na pobřeží rovného moře.

I rodila naše stáda devětkrát ročně, vemena jich tekla nejčistším tukem, zvěř oplývala morkem a silným lojem; devětkrát ročně zrálá ovoce, devětkrát do roka klas obtěžkal zmem a réva devětkrát ročně plnila dřevěné sudy v našich příbytcích;

slunce téměř nezapadalo, a nebylo ani mrazu, ani sněhu, ani nepohody po devět let.

Desátého pak roku přišlo přéúrodné jaro,

jaro úrodné, jakého neznaly ani nejstarší naše pověsti od dob, kdy naši bohové žili mezi lidmi.

Když byl králem Detavanha kněz, veliký vítěz, předkové předků našich nadmíru zesílili jako býkové vnitrozemských stád, a zesílili jako bohové, když žili mezi lidmi.

Desátého pak roku přišlo přéúrodné jaro,

nebylo nikdy takového, aniž kdy bude, aniž kdy spatří takového potomci slepého Karema žebráka.

Neboť přišlo jaro líbezné, a slunce svítilo celý den, a po celou noc trval soumrak; větry vály jako vzdechové, a ze zámoří přilétlo množství ptáků převeliké, kteří krásně zpívali po celý den a celou noc; rovněž vonných květů byla úroda nevidaná. Stáda i lidé stali se smutnými a ani v noci nedopřáli spánku svým nvyvým očím.

Noci byly vonné jako odvar kouzelných bylin, a věru byly opojnější než vína z přímořských stráni.

Jsem slepý Karem, žebrák, starý sto a deset let, a moje ústa stala se věkem bleptavými a neznají slov, jimiž vypověděla by podivná kouzla onoho přéúrodného jara.

Jsem stařec Karem, a povídka moje je stará devětkrát sto let; nozdry vaše již nepocítí oné vůně, vaše oči neuzří již oněch tanců, kterými mládež se veselila za soumraků, vaše uši již neuslyší těch zpěvů, jež zaznívaly v noci z odlehlých chýží naší vlasti za onoho přéúrodného jara, ó žel!

Kouzla zmocnila se našich stád, a hovada pojímala se před zraky pastýřů ode dne ke dni; divá zvěř scházela se před zraky lovců, a uprostřed vsí i v příbytcích našich scházely se šelmy a radovaly se.

Všechny krávy, všechny jalovice, všechny kobyly a klisny, všechny kozy i ovce, všechny čubky hlídačky stád, i cožkoliv jest od divoké zvěře, a ptačtvo ve vzduchu;

všichni býkové, všichni volové, všichni hřebci i valaši, všichni berani i kozlové a skopci, všichni psi hlídači stád, i cožkoliv jest od divoké zvěře, a ptačtvo ve vzduchu, scházeli se pod modrou oblohou i ve stájích a v příbytcích lidských, v každé houštině, na celém pobřeží rovného moře.

Jsem slepec Karem, starý sto a deset let; mé stáří vidělo válku, mor i hlad, znamení nebeská i vyplenění měst; avšak takového jara mé stáří nevidělo, aniž kdy uzří potomci vašich synů a dcer.

Neboť všichni mládenci a panny, ozdoby kmene, všichni mužové válečníci a manželky jejich, všichni starci rádcové a všechny stařeny, starší než já, kmet Karem, jenž žil jsem sto a deset let, všechna pacholata, i ta, jež nedovedou ještě vysloviti pozdrav rašiš, i ta, jež chodí dosud po ruku, i všichni neduživí, i všichni vykleštění otroci, od východu červeného slunce až do východu bílého měsíce scházeli se k svému milování pod modrou oblohou i v příbytcích lidských, v houštinách i na pobřeží rovného moře, prozpěvovali písně, mluvili jako víno sladké řeči a tančili; aj, scházeli se ode dne ke dni a radovali se nadmíru za onoho přéúrodného jara.

Já stařec Karem, jehož hlava je šedivá zkušenostmi, přemnoho jsem viděl a přemnoho jsem zakusil; ale nemohu se rozpomenouti podobného jara, jež by bylo podivnější ve svých účincích.

Neboť za noci, kdy lid spal, unaven jsa úrodnými dny, scházely se dřevěné obrazy našich předků, umístěné před krbem, aby se milovaly; scházely se kamenné sochy našich velikých bohů, kteří slují Dati, Apati a Femu, Anhias,

Lupenek a Šimudal s devadesáti bohy nižšími, a kamenné podoby našich bohyní, jež slují Datilyne, Apatilyne a Femulyne, dále Karve, Berze a Arynha s devadesáti bohyněmi nižšími, scházely se k svému milování v hodinách půlnočních za vání velikých větrů a blesků bouře. Veliké kurhany Děd a Bába poledně od vesnice Diftanů, a staré mohyly Ata a Peta na západ od vinice Karešské sblížily se s náramným rachotem, jež slyšeli lidé bdící v okolí, což sblížily se k milování a radostem onoho sladkého jara.

Aj divové, aj zázrakové! Jsem slepý věštec Karem, nejstarší z nejstarších a nejzkušenější ze všech zkušených; ejhle, viděl jsem přemnohé podivné věci, slyšel jsem mluvit bohy a prorokovati kameny; ale mé staré oči neuzřely nikdy takých zázraků, jaké dály se onoho přeurodného jara.

Pak nastalo léto, léto žírné,

léto horké a úrodné, jakého jindy nebylo a nebude;

léto slunečné, kdy hrozny pukaly přemírou šťávy, a sudy nemohly pojmouti množství vína onoho roku.

Pak nastal podzim, kdy vzklíčilo símě zaseté,

kdy vzešlo ovoce a dozráli následkové přeurodného jara, ó bozi.

Neboť všechna hovada, kterážkoliv jsou samičího pokolení; tedy všechny krávy, všechny jalovice, všechny kobyly a klisny, všechny kozy i ovce, všechny čubky hlídačky stád, i cožkoliv jest od divoké zvěře, a ptactvo ve vzduchu, vydaly z lůna svého plody jara a milování, ovoce přehojné, jímž rozmohla se naše stáda nadmíru, že bezpočtu bylo dobytčat našich i divoké zvěře a ptactva v oněch úrodných dobách.

Jsem Karem prastarý, - ah, zda moje zkušená hlava rozpomene se podobné úrody?

Neboť všechny panny ozdoby kmene, všechny moudré manželky, i stařeny věkovitější mne, jež pamatují tré pokolení, i dívky, jichž ňadra nemají mléka, i pacholátka ještě nemluvná, hle, všechno, co sluje ženou, rodily to, co počato bylo za přeurodného jara, takže nadmíru rozmohl se národ chrabrých Skythů Amalithů na pobřeží rovného moře.

Ó bohové, vaše to dary!

Sto a deset let viděl jsem roditi se dítky, ale kdož neudivil by se nad přebohatou úrodou onoho podzimu? Nebylo chýže, kde by neležela rodička ve svých bolestech, nebylo ženy, jež by nebyla matkou, nebylo muže, který by se nenazýval otcem.

I dřevěné podoby našich prabab, jimž dáváme darem sýr a krev holubů, staly se těhotnými a vydaly onoho podzimu plod svého klína, takže nadmíru rozmohl se počet našich předků kol krbů našich chatrčí, a bylo jich k nespočítání v našich příbytcích.

I kamenné sochy našich bohyní na rozcestích, jež slují Datilyne, Apatilyne a Femulyne, dále Karve, Berze a Arynha vydaly ze svého lůna ovoce přeurodného jara, takže bezpočtu rozmohl se počet našich bohů a naši předkové nenašli dosti jmen, jimž by je nazvali; rozcestí naše podobalo se kamenným lesům, tolik bohů urodilo se nám onoho podzimu.

I pradávne mohyly otěhotněly a vzrostly svým plodem jako hory; aj, na podzim pak porodily s velkým lomozem, a náramně rozmohl se počet mohyl na rodných stepích naší vlasti, takže se podobaly pohorím a nikoliv rovinám. Veliký kurhan Bába poledně od vesnice Diftanů porodil patero kurhanů menších, a mohyla Peta zrodila čtrnáct mohyl v hrůzyplné noci, kdy lidé v okolí schnuli strachem.

Tak vzrostl národ slavných Skythů Amalithů, tak vzrostla jejich stáda i bohové a vlast. Ah, ale rozmeten jest národ Skythů, rozprchla se jejich stáda a poztráceni jsou jejich bohové. Tak zničena byla podivná úroda onoho jara, a nezbylo z ní nic než tato dávná povídka, kterou vypravoval jsem já, slepec Karem, starý sto a deset let, potomek kněze Dešinty, jenž vydělávám si svůj chléb vypravováním povídek a podobenství.

POVÍDKA POUČNÁ

Všem moralisujícím, všem moralisovaným, všem poučujícím, všem poučovaným; dále všem chudým duchem, všem lkajícím, všem tichým, všem, kteří lační a žízni po spravedlnosti, všem milosrdným, všem čistého srdce, všem pokojným, všem, kteří násilí trpí pro spravedlnost; dále všem, kteří slyší, všem, kteří vidí, všem, kteří skáčou jako jeleni, všem, jichž jazyk rozvázn jest: těm všem, pravím, pro poučení a příklad předkládám neblahý osud onoho, jenž nazývá se Henri Louis Jacquet Droz, dvorní mechanik krále francouzského, syn hodináře a bývalý bohoslovec, divotvorce mechaniky a člověk nešťastný.

I

JAKÁ ŠKODA, ŽE SVOU LEKCI OD ŽIVOTA DOSTÁVÁME TEPRVE TENKRÁTE, KDYŽ JÍ UŽ NEUŽEME POTŘEBOVATI.

O. WILDE

Z denníku H. L. J. Droze,

13. sept. 1780.

Dnes k polednímu navštívil mne vzácný anglický host lord Fitzgerald s chotí a velmi vlídně si prohlédl některé z mých strojků. Ač pochvala tak znamenitého šlechtice měla by mi býti potěšením, cítím se dnes velmi nešťastným. Ah, proč nechal jsem se druhdy svěsti svým bláhovým snem a odešel jsem z Lachaux-des-Fonds do Paříže? Proč opustil jsem svou tichou celu a odvážil se do života? Proč já, nepatrný mechanik, jsem se zapomínal hledě do očí Thérésy Montauvray, jež je přece dvorní dámou samotné královny? O tom uvažoval jsem dnes velmi mnoho, nepřestávaje přelévati slzy a hořekovati na bídný los svého života.

La belle Thérèse mně byla jistě nakloněna a také někteří šlechtici o tom u dvora vtipkovali, jak sdělil mi nedávno abbé de Cauchaise. Stýkal jsem se s ní u staré paní de Montauvray, její tety, která si pořídila u mne onen strom s mluvícími

ptáky, z nichž každý mluví jiným jazykem. Thérèse byla tou hračkou nadšena a věnovala mi nějaké laskavosti prokazující její přízeň. Včera večer, zatím co mluvící ptáci mluvili různými jazyky, vlídně vyslechla mé vyznání a řekla mi, že nazírá si přijde ke mně prohlédnouti mé skromné stroječky, jež ji těší.

Když dnes přišla, chtěl jsem jí nejprve ukázati půvabnou hračku, kterou jsem již dříve zhotovil jako dárek pro ni. Mladý pastýř s mou podobou potká pastýřku podobnou Thérèse, nabídne jí rámě a tančí s ní několik taktů; potom zvolá: "Ma belle Thérèse, miluji vás jako bohyni," uchopí ji do náručí a políbí.

Natáhl jsem strojek před Thérésou a všechno dopadlo velmi něžně. Thérèse se pýřila, a aby lépe na hračku viděla, opřela se o mé rameno tak blízko, že se mne dotýkala vlasy. Bylo to zcela důvěrné a roztomilé, neodvážil jsem se však ohlédnouti se na ni, a domnívaje se, že ji hračka zajímá, jal jsem se jí vysvětlovati konstrukci. Byl to velmi pěkný mechanismus, založený na novém způsobu připojení pružného péra k ozubeným kolům pomocí systému pouze dvanácti pák; nikdy jsem se nedodělal tak jednoduché a krásné konstrukce. Thérèse chvíli poslouchala, ale pak rozhněvaně zvolala:

"Můj milý, měl byste věděti, že láska zakládá se na jiných systémech než na ozubených kolečkách a pákách. Jdětež, zanechte již choutky, dobývati si přízné dam, a věnujte se jen svým pákám a pružným pérům. K jinému se beztak nehodíte."

S těmito rozhněvanými slovy se vzdálila a zanechala mě zoufalého v té jistotě, že již nikdy la belle Thérèse se nevrátí, a že se již vůbec nevrátí láska do mého pustého života; miloval jsem, ah, Thérésu více, než abych mohl po ní milovati ženu jinou.

A jistě, jest to vše vinou mne neobratného, jenž pro pošetil a neblahé ty hračky zapomínal jsem věci důležitějších a sladkých. Běda, myslil jsem, že toutéž rukou, kterou hotovím stroječky, lze mi obejmouti lásku! Pobloudil jsem, spojuje své dílo se svým životem. Thérèse velmi důtklivě poučila mne o tom, jak nerozumně jsem bloudil ve vlastním životě; ah, ale proč toho poučení nedostalo se mi již dříve? Proč teprve v té chvíli, kdy, ó žel! jsem vše ztratil nenávratně?

Neznám na to odpovědi; vím jen, že jsem velmi a zaslouženě nešťasten jakoby trestem za svou neobratnost. Tu osudnou hračku lásky jsem se slzami rozbil; ah, a nemám zde nyní stání, když ztratil jsem milovanou Thérésu.

Půjdu do Neapole, kam pozval mne laskavý král. Snad najde tam moje bolest utišení, ó Théréso, avšak moje srdce již neoživne.

Buď sbohem, Théréso, buď sbohem, Paříži! Odcházím, podoběn nerozumnému, jenž spáliv si prsty volá: Ó žel, proč neřekli jste mi dříve, že je zde oheň?

II

JAKÁ ŠKODA, ŽE SVOU LEKCI OD ŽIVOTA DOSTÁVÁME TEPRVE TENKRÁTE, KDYŽ JÍ UŽ NĚMŮŽEME POTŘEBOVATI.

O. WILDE

Dopis Andrea Ucello, almužníka v Neapoli, dvornímu kaplanu Jeanu Baptistu Thérsonovi v Paříži.

V Neapoli 2. prosince 1791.

Vzácný pane bratře, milovaný můj příteli!

Dopis tento doručuji Vám prostřednictvím laskavého pana komorníka Désineuxe, který v těchto dnech opouští naši sladkou Neapol, vrací se do krásné Francie.

Dovoluji si připomenouti Vám Váš dávný slib, že neopomenete mi zasílati zprávy ze svého krásného dvora, kde mi bylo přáno strávit několik blažených let. Domnívám se, že v těchto neklidných dobách se najde dosti nového, co psal byste Svému starému příteli. Obávám se šířiti se o těch znepokojivých novinách, jež dostaly se oklikou k mému sluchu, nevěda, dojde-li toto psaní svého cíle.

Úmrtí Vašeho hodného psa, drahého Anthéa, o němž jste mi ráčil psáti, zarmoutilo mne neméně než Vás. Bylť mi věrným přítelem až do mého odjezdu.

Rovněž já jsem nucen zvěstovati Vám smutnou zprávu, že v těchto dnech zemřel zde zázračný mechanik Henri Louis Jacquet Droz, kterému nebožtík Váš král blahé paměti propůjčil titul dvorního mechanika a kterého jste zde tak zhusta ráčil navštěvovati.

Zemřel stejně podivínsky, jak žil. Pracoval vždy pozdě do noci, a ondy ráno našli jej ztuhlého u pracovního stolu, kde právě dokončil - jaká to zvláštní náhoda! - hračku, jež představuje Smrt, která chřestíc kosou pronásleduje psa. Koupil jsem tu vzácnou hračku v licitaci pro Vás, abyste měl upomínku i na nezapomenutelného Anthéa i na podivuhodného Droze.

Jeho předčasná smrt vzbudila u nás všeobecnou lítost, neboť jeho kouzelné hračky byly zde velmi ceněny. Navštívil jsem jeho mrtvolu s vybranou společností: mezi námi byl i princ Gaston, který se již vyhojil ze své vleklé choroby, biskup in partibus abbé Cimola, jež asi neračte znáti, vzdělaný pán, dále převor od Sta. Maria Immaculata, komoří Sv. Otce, jakýsi malíř Pietro del Sentino, jenž právě zdobí freskami dvorní kapli; a konečně Váš ctěný přítel a krajan pan d'Auvrier.

Princ Gaston, zastaviv se zarmouceně nad rakví, pronesl: "Ubohý Drozi! Zemřel jsi toutéž chybou, kterou jsi žil. Tvé hračky se pohybovaly, tančily, milovaly se, zpívaly - věru měl jsi se učiti životu u svých životaplných mužičků." - "Jistě," přisvědčil veselý pan biskup Cimola, "kdyby se nebyl odřikal života, nebyl by se rovněž život odřekl jeho. Život rád zanechává na živu ty, kteří žijí rádi. Kdesi stojí o tom psáno: kdo mne vyzná, toho i já vyznám; kdo mne zapře,

zapřu ho také já."

"On byl z těch, kteří umějí jiné věci, než aby uměli žítí," řekl jsem smutně, zatím co se ostatní smáli.

Malíř Sentino však namítal: "Ach jdětež, pánové, nemluvte mi o umění. Což tato mechanická magie, tyto androidy, pouhé hračky, jsou uměním? Ó Drozi, tvůrce malicherných zázraků, tak daleko byl jsi od umění, jako tvé androidy od života."

"Podivný člověk," pravil pan d'Auvrier, "bylť v životě velmi nešťasten."

"Kdyby byl sloužil umění," řekl Sentino, "byly by jeho cesty méně bludné a tesklivé."

"Kdyby byl sloužil dvoru," podotkl princ, "byl bych jej zahrnul všemožným vyznamenáním."

"Kdyby byl sloužil životu," děl pan biskup Cimola, "nepotřeboval by ke štěstí ani vašich vyznamenání, pane princí."

"Kdyby svou dovednost obětoval církvi," dodal bohobojný pan převor, "byl by učinil nejlépe; dnes církev učící potřebuje spíše mluvících madon, budoucích andělů a zázraků, než svatých kněh."

Když všichni odešli, pozdržel jsem se poněkud a myslil jsem si asi toto:

Ubohý Drozi! Nebyl jsi tedy ani umělec, ani dvořan, ani řádný člověk, ani řádný křesťan - čím jsi tedy byl? Nevím toho, jako ty jsi toho nevěděl. Teprve nyní přichází život, a radí ti to a ono, co jsi zanedbal. Co si z toho chceš vybrati? K čemu je ti nyní vše to plátno? Nuže, jdi, buď umělcem, buď dvořanem, buď živým člověkem. - Jednej znovu, tvoř znovu, žij znovu, zachovej se podle rad, jež jsou jistě rozumné. Proč ležíš, Drozi? Běda, proč nevstáváš k novému dílu? Ach věru, ty jsi mi podoben spadlému domu, nad jehož troskami lidé říkají: Kdyby byl býval pevněji stavěn, nebyl by spadl. Vy, přáteli, ráčil jste znáti tohoto nebožtíka, a víte, že on jistě nebyl pevně stavěn. Nyní jest bohužel příliš pozdě upozorňovati, kdeže měl býti stavěn jinak.

Droze pohřbili jsme s velikou slávou a rovněž jeho náhrobek je krásný, mramorový s nápisem:

H. L. J. Droz * 1752 v Lachaux-des-Fonds,

† 1791 v Neapoli, dvorní mechanik krále francouzského.

Ipsa creator et ipse dator vitae animaeque.

Nunc plus mortuus es, quam tui androides. 1

Drahý příteli! Vy pochopíte, proč tak široce rozepsal jsem se o tomto zesnulém, jenž byl Vaším dobrým známým a krajanem z Vaší krásné vlasti. Vím, měl jste ho rád, a miloval jste jeho duši, tak přísně vyplísňenou od lidí rozumných. Než přejme již pokoj jeho dnešnímu spánku. Zde zasilám Vám onu hračku; kež připomene Vám někdy naši Neapol a nás přátele, kteří jsme Vás zde milovali.

Pozdravujte hrob drahého Anthéa, račte vyříditi poklonu madame H. Nezapomeňte pak, vzácný pane bratře, na Vám oddaného

A. U.

III

JAKÁ ŠKODA, ŽE SVOU LEKCI OD ŽIVOTA DOSTÁVÁME TEPRVE TENKRÁTE, KDYŽ JÍ UŽ NEMŮŽEME POTŘEBOVATI.

O. WILDE

Málomluvný pan Rodbury, hostitel, pan Stáhl, universálně vzdělaný, doktor Mathews a pan Slimke, pokladník, jehož obličej vzbuzoval důvěru, pánové jistě vážní a ctihodní, zhasivše své doutníky usedli k malému stolku, velmi vhodnému k spiritistickému pokusu, jež hodlali provésti.

Když seděli již deset minut s rukama položenými na stole v nejpřísnějším mlčení, skeptický doktor Mathews se již nudil, pan Rodbury se chmuřil, pan Stáhl poposedal, pan pokladník Slimke velice mlčel a stolec zaklepal.

"Chcete s námi mluvit? Kdo jste? Byl jste zaměstnání tělesného nebo duševního? Obého? Byl jste tedy výtvarník? nebo mechanik? Oboje? Jak to? Byl jste mechanik v oboru praktickém nebo theoretickém? Na poli průmyslu? vědy? inženýrství? ničeho z toho? Byl jste tedy umělecký mechanik? Ze století osmnáctého? Národem... Francouz? Ah, ah, androidy, není-liž pravda? - Pánové, dnes s námi mluví Henri Louis Jacquet Droz, zázračný mechanik..." pronesl zvýšeným hlasem pan Stáhl, všestranně vzdělaný, jehož rychlé otázky byly zodpovídány ochotným klepáním stolku. Pan Slimke se zřejmě bál. "Jest mi potěšením poznati vás," řekl zdvořilý doktor Mathews, pozitivní muž. "Pánové, viděl jsem jednu z oněch proslulých hraček u paní Anthonyové, sběratelky; představuje pastýřky, které tančí kolem Fauna pískajícího gavottu. Velmi krásné, pane Drozi; obdivuhodný mechanismus, skutečně."

"Co se s tím dělá?" tázal se pan Rodbury. "Zcela nic," vysvětloval doktor Mathews; "natáhne se to a pastýřky se zpěvem tancují chorovod a Faun hraje. To je takový mechanismus."

"Ano, ale k čemu se toho užívá?" vyzvídal pan Rodbury.

"K ničemu, drahý pane; je to jenom hračka."

"To je zvláštní," mnil pan Rodbury; "a to on dělal po celý svůj život?"

"Tím právě založil svou slávu," podotkl učený pan Stáhl. "Těm hračkám se říká androidy."

"Dobrá," řekl tvrdohlavě pan Rodbury; "ale já nechápu, jaká je to sláva, dělat nějaké takové hračky."

"To je přece umění," vysvětloval pan Stáhl. "Je to, smím-li tak říci, téměř zázrak mechanismu, můj pane."

Pan Rodbury se málem popudil. "Zázrak mechanismu - takové hračky? Ano, pane Stáhl, selfactory jsou zázrak mechanismu. Selfactory předou, pane, ale nezpívají ani netančí. Selfactory, pane, dělají nitě; selfactory šatí chudinu a

podobně. Anebo parní stroj. Víte, pane Stáhl, co je to parní stroj? Parní stroj je chlebobáre lidstva. - Myslím, že jedině důstojným dílem člověčenstva na světě je parní stroj," dodal myšlenkově pan Rodbury.

"Pan Rodbury," řekl pan Slimke, pokladník, "pan Rodbury včera objednal dva nové selfactory - budeme jich mít v továrně už dvanáct."

Málomluvný jindy pan Rodbury pokračoval. "Copak on, když byl mechanik, nedovedl si naléztí vážnějšího úkolu? Na mechaniky čeká dosud nepřeborná zásoba činnosti. U turbin ztrácíme pořád ještě 25 procent energie; parní stroj na mnoho uhlí dá málo síly, ne? Apretování děje se pořád ještě lidskou rukou; je to praktické? Pánové! Kdo nepocítil ještě potřeby, aby konečně vynalezen byl tkalcovský stav, nepotřebující lidského dozoru?"

"Zcela správně," souhlasil snivě doktor Mathews; "lidstvu schází ještě velmi mnoho -"

"Jedna cihelna spotřebuje nejméně deset dělníků," pronesl vážný pan Rodbury. "Cukrovar aspoň padesát. Dva stavy si vyžadují celého jednoho dělníka. Dolování děje se výhradně pomocí mozolů. Role vzdělávána jsou dosud potem lidským. Strojů, strojů jest nám zapotřebí, nikoli hraček."

"Velmi správně," potvrzoval skromný pan Slimke.

"Jaký byl tedy on malicherný člověk," triumfoval pan Rodbury, "s těmi svými hračkami a zázraky. Kdyby byl vynalezl jediný stroj, byl by věru zázračnější a nesmrtelnější. Mohl na příklad vynaléztí stroj na vykopávání řepy. Já musím mít každý rok aspoň 50 lidí na kopání řepy, a všichni jsou zlodějové a taškáři. Mohl vynaléztí také něco jiného, třeba převod, který by zdvojnásobil pohon."

"Nemožné," zahučel pan Stáhl.

"Nemožné?" dotíral vítězně Rodbury. "Nic není nemožného lidskému důvtipu. Ano, můj pane, jemu také nebylo nic nemožného; on také dělal zázraky. Kdyby byl svůj um obrátil na dílo všeobecně prospěšné a praktické, podnes žehnali by mu tisícové jako svému největšímu dobrodinci, ano, pane."

V té chvíli obrátil na sebe pozornost duch zúčastněného Henri Louise Jacqueta Droze, jenž překotil stolek, dávaje tímto názorným způsobem najevo, že je již zcela pozdě na toto poučení, dle něhož nemožno, nemožno se mu již zachovati.

ROZMLUVA

Bylo již zcela pozdě večer, když pan markýz usedl v oblíbeném koutě, kde zvykly ho vídati podvečery. Snad přílišné šero bylo tím vinno, že on, manžel vždy galantní s výsadami intimního přítele, přestal našeptávat s frivolními přízvuky a obojetnou ironií své důvěrné poklony, a líbaje úzké ruce své pudrované markýzky, se již neusmíval.

"Má drahá markýzko, dnes se mi již patrně nepodaří přiměti vás k lehkovážnému smíchu, v němž míval jsem vždy zalíbení. Ba zdá se mi, že si zvykáte pevně svíratí rty, což je špatným znamením, že nemáte po čem žízni. Má drahá, snad jste již také unavena?"

Má milá přítelkyně, bylo by mi vás hluboce líto, kdyby váš lehkomyšlný život měl již zvažněti únavou. Pamatuji se, s jak půvabnou zlomyslností a zdráhavou koketerií znala jste říkati: Já nechci. Dnes však svíráte rty, abyste nebyla nucena říci: Nemohu. Kdož ví? snad vinna jsou tím příliš silná objetí lokajů, jimž dávala jste mnohdy přednost.

Ó, věřte, markýzo, je mi vás hluboce líto. Byla jste mi vždy vlídnou manželkou; nikdy jste mi nezazlívala, že ve svých ložnicích nutil jsem plakati nesmělé dcery svých poddaných. Zda pamatujete se (- bylť právě tak dusný večer jako dnes -), že kdysi já řekl jsem se sevřenými rty, že již nereflektuji. - Od té doby byl jsem vaším důvěrným přítelem.

Drahá paní markýzo, má hodná přítelkyně, já velmi dobře chápu vaši zarmoucenost; oh, ano, jste unavena. Vy také, má paní choti, vy také již nereflektujete.

Nuž, paní markýzko, prosím, vaši ruku; zajdeme do parku. Dnes svítí měsíc na nahé sochy nymf a faunů, kteří v tichu a tmě se dosud milují zcela tak, jako před lety, kdy nejmenoval jsem vás ještě svou chotí.

Snad večer zvábí nás, a já ovinu svou ruku kolem vašich boků; vy pak svou hlavu položíte na moje rameno, a pokusíme se říci táž slova, jako tehdy, kdy večery se nám nezdály smutnými. Pak budeme dělati vášnivá a sladká gesta, podobná tomu, co jsme prožili. Snad podaří se nám pro tentokrát, že naše sevřené rty se rozevřou, jakoby žíznice; neboť, má drahá, my celkem nesmíme žádati více, než pouze podobenství toho, čeho ztrátu naše ústa nechtějí doznati."

KONEC DOKTORA KORANDA

Doktor Korandus, ujec z matčiny strany, měřil mne ze své kožené lenošky téměř nepřátelsky, když přisunul jsem si židli blíže k němu a řekl jsem co nejsdílněji:

"Milý strýčku, jsem potěšen, že vás nalézám v tak dobrém zdraví a rozmaru, což zdvojnásobuje mou radost nad naším shledáním."

"Milý synovce," cukroval starý pán nahořkle, "jsi roztomilý, že obšťastňuješ svého strýčka takovou pozorností. Jsem unesen tvým znamenitým vzezřením i tvou laskavostí, jež je mně, starci, obzvláštní útěchou. Okřívám potěšením z tvé milé návštěvy a nejsem dalek toho, abych tě objal."

A olizuje své zvadlé rty, jako by okoušel sladkost vlastních slov, neustával mne ohledávati kalnými očima, jež jedině intenzivněji žily v jeho mumiové tváři pod flanelovou čepičkou, ve vyschlém obličejí s groteskně širokými ústy a pergamentovou kůží, svrasklou požehnáním osmdesáti let, zabalen ve shawlech a fáčích u sálavě žhoucích kamen, jež řečavěly uprostřed léta v nevlídné strýcově ložnici.

"Máš na kabátě trofeje," pokračoval milý strýček, "střádej si je, a až budeš starý, dej si z nich udělati matrace." A kloubnatým prstem sebral mi na rameni několik zlatohnědých ženských vlasů, jež přiložil k rozpáleným kamnům: vzňaly se a zapáchly.

"Tak vidíš: všechno je marnost; a všechno je smrad. Smrdíš mně, milý synovce, cítím z tebe ideál a spodničku. Tvé

snažení směruje příliš ad astra, zdola nahoru, proto zvedáš sukně a říkáš: Anděli! Až podruhé, synovce, prozatím mluvíme já. Máš ještě jeden vlásek na límci; oběs se na něm, uvidíš, že tě unese."

A ujec Korandus se vzezřením, jako by překusoval jedovaté kořinky, zabalil se do shawlů a do mlčení, mrkaje směrem ke kamnům; ale když videi, že nezdvihám hozené klubko řeči, začal navíjet sám:

"Dívám se na tebe a musím se smát. Mohamed se klaněl stejně devotně pupku Fatimy jako nebeskému trůnu Alláhu; a servilní Šalamoun vzýval řádra Sulamitina neméně pokorně než Urim a Thumim na prsou velekněze. Hňupe, jenž miluješ! nejsou pro tebe ústa tvého anděla portikem ráje a její košile praporem Štěstí? Ale, u nejsvětějšího ďábla! ti andělé mají husí křídla a kočičí tlapy. Ach, synovce, synovce, všechno je smrad a marnost, a ty to nechápeš!"

Smál jsem se strýci Korandovi do očí docela familiárně a naznačil jsem oklikou, že mne baví přičítati jeho asketické levity příliš špatnému stavu jeho chrupu, jenž mu nedovoluje kousati Eviných jablíček; ostatně že se zdá, že pan strýček užívá k morálnímu odplivování zrovna těch slin, jež se mu sbíhají v ústech marnými laskominami.

"Tak," dodal jsem s nemalou nonchalancí, "se vyrábí morálka. Protože vám váš jazyk už nechce sloužiti k sladkému ochutnávání, přibral jste si ohnivý jazyk Ducha svatého a stal jste se apoštolem. Vaše počestnost je nepočestnější než naše hříchy."

Starý pán oživil; podařilo se mu vyvolati jednu z oněch potyček, jež učinily z mých řídkých návštěv nepřátelské výpravy do opuštěného strýcovy území, při nichž zlomyslný stařeček mohl popustiti uzdu své bojovnosti a navléknouti na své staré údy třípytivé zbraně bývalého rváče a zbojníka. Ale tentokrát málo nakloněn ke kousavým šarvátkám, nastrčil jsem jen několik neurčitých a provokačních poznámek, a zatím co starý pán proti nim jizlivě harcoval a vysílal své frivolní šípy, uchýlil jsem se do svého ústraní, a napjav mezi prsty krásný ženský vlas, brnkal jsem na něm jako na struně a doprovázel jsem touto tichoučkou hudbou své myšlenky, jež tančily daleko od morosního pokoje, kde ujec Korandus mne obmýšlel svými kyselostmi.

A zatím přes mou bezstarostnou hlavu přeletovaly jedovaté starcovy sotisy, výstřední zlomyslnosti a posedlé polemiky proti všemu, co dlužno vyslovovati pouze s úctou, ať je to mládí, nebe, Venuše nebo lidství. Kde jen, pomyslíl jsem si s udivením, se v tomto starci nabere tolik nenávisti a zloby, kdy jiní už se oddávají zaslouženému odpočinku slabomyslnosti a usmíření se světem i s Bohem? A doktor Korandus se dostával do vervy; nepřebíraje už materiálu, který mu jeho ponurý mozek kladl na jazyk, vyhazoval útočné petardy proti celému světu včetně s Bohem i peklem, metal žlučové střely a peprné chrchle a končil malomocnými nadávkami a drsným tónem blasfemie, jež nastavuje hýždě proti celému světu i nebi.

Starý pán se nadobro unavil kalným proudem své výřečnosti a schouli se v lenošce, podoben scvrklému pavoučkovi, jenž dotkal svou umělou síť a docela vyčerpán se zapředl ve svém koutku.

"Poslyšte, strýce," nadhodil jsem suše a drsně, "vašich osmdesát let je osmdesát rolniček a posedlostí. Sám se připravujete o potěšení ctihodného stáří. Vám musí člověk podávati svou příbuzenskou lásku hodně z daleka, abyste ho nepokousal. Kdy konečně budete dostatečně starý, abyste vyučoval ctnostem a medové moudrosti?"

Ujec Korandus pozvedl ke mně oči, jež náhle zmalomyslněly a ztuply, a řekl nehlasně: "Já už jsem starý dost -" a neočekávaně připojil: "Jakže je to v žalmech? Dnové moji odchýlili se ode mne jako stín."

Znělo to tak elegicky a tesklivě, že se mi ho najednou ozelelo.

"Jako dým uprchli dnové moji," opakoval ještě zahloubaněji; nedovedl jsem těšiti tuto sklíčenost, jež páchla hrobem a předtuchami a hlubokým smutkem skoncovaného života. Trapnost mlčení mne sevřela a s němým pocitem lítosti pohlížel jsem na ztichlého stařečka, v němž zrovna pohlávil chvilkový plamínek zavlitého ducha.

"Olej došel a lampa ještě hoří," ozval se teskně za chvíli starý doktor Korandus; "hled' žít tak, abys nedosáhl přílišného stáří. Den za dnem odnáší trochu tepla, a já už jsem jenom struska, toužící po vyhození. Udržel jsem se na stromě až do listopadu, přezrál jsem a znova jsem zkusal. Odpuť mně, synovče, -" dodával, napřahuje ke mně své stydlé třesavé ruce.

"Není tak zle, strýce," zamlouval jsem zarmouceně.

"Jsem hořký i pro smrt," pokračoval ujec Korandus; "vychládám a stydnu, zůstal jsem příliš dlouho do podzimku. Mráz se mně zakousl do údů, - viš, gangréna senilis," vysvětloval zasmušile. "Stařecká sněť, ta studená návštěva nás hodných stařečků -"

Teprve nyní pochopil jsem trpkou tragiku tohoto stáří: propadati smrti kus po kuse, umrzati a puchřeti postupně jako zachvácená větev, před vlastníma očima odehnívati a třásti se zimou a chladem, toť odporná muka liknavé smrti, jež zpola doznával ten cynický stařeček, který doposud i proti smrti balancoval frivolním krokem harlekýna, přichystaného osedlati si smrt jako oslíka v manéži. Ale teď jeho clownská grimasa zkřečovatěla výrazem hrůzy, když pocítil, že smrt osedlala si jej a poháněla ho ironicky úzkým kruhem živořících dnů. Chlad zmocnil se jeho scvrklého masa, trubičkovitých kostí a zplasklých žil, mučil ho a rasoval jeho vymrskané tělo; tak schoulen a ozáblý seděl přede mnou. "Když byl již král Šalamoun velmi stár," začal ujec Korandus jako ze sna, "dali do lůžka dvě mladé ženy, aby ho zahřívaly."

Lethargie zněla z jeho slov a hlava mu klesla na prsa.

"Živočišné elementární teplo vychází z křepkých, horkých těl. A starý král střebá ten animální žár, aby u něj ohřál své zkřehlé údy. Mladé ženy vzpomínají na své milence, a oheň krve, platicí miláčkovi, vssává vetché tělo, skrčené mezi těmi dvěma statnými tvory: tak ssaje nejkrásnější a nejsilnější žár života, aby jím dosadil nedostatečnost vlastního tepla. Potom zemře moudrý král Šalamoun, když už přišla jeho chvíle."

Nato již starý pán nemluvil, a já opustil jsem ho za hustého soumraku, kdy rudý žár kamen vrhal třesavé blesky na skloněnou hlavu starcovu, bizarně zvětšenou noční čepicí. Když jsem se zase po několika dnech odhodlal k návštěvě, nebyl jsem připuštěn; strýc Korandus definitivně onemocněl a nepřijímal žádných návštěv. A po několika měsících, v

nichž jsem se rozkošně bavil, dostal jsem úmrtní oznámení; starý pán umřel, prý docela klidně.

Když jsem potom u notáře urovnával pozůstalost, tlustý prst starého ujcova přítele zastavil se u položky, kterou strýc nejistou rukou připsal na kraji testamentu: dvěma dívkám, jež nepatřily k příbuzenstvu, měly býti vyplaceny legáty po 1000 K a plat á 10 K denně od 26. října do dne smrti inkusive, za platné služby, prokázané strýci v uvedené době, sumou 4540 K, vyplacených notářem druhý den po smrti strýcově z peněz u něho deponovaných v úrokovém kvartále 15. července, z nichž tedy zbývá i se zúročením..

Pohlížeje roztržitě na tučný prst notářův, stále ještě ťukající na poslední položku, opakoval jsem si v mysli: když byl již král Šalamoun velmi stár, dali mu do lůžka dvě mladé ženy jménem Reša a Tár -

A vzpomínal jsem si, že na pohřbu doktora Koranda byly dvě dívky černě oděné; ale protože jich nikdo z příbuzenstva neznal, nebyl jim dán kočár, aby doprovodily mrtvolu strýce Koranda ke hrobu.

NEZAMĚŠTNANOST

V PRAZE A OKOLÍ JE 10.000 ORGANISOVANÝCH BEZ PRÁCE. VE SKUTEČNOSTI JE NEZAMĚŠTNANÝCH 60.000. DENNÍ TISK

I

Toho času připadla na nás recidivní melancholie, a my, jati jejím sevřením, prahnouce po drsnějších vyraženích, než nám může dáti naše slušnost, a po silnějších radovánkách, než jsou obvyklé ve vnitřních čtvrtích, vybrali jsme se do předměstí.

*

Viděli jsme na zápražích houfné a divoké idyly a podivné bene rouhavého svátku. Lelkující tlupy v průjezdech cpaly se nakládaným zelím a ostrými hody okurek. Rodinné kruhy přejídaly se slanečky ve veřejných žranicích. Nadešly pouliční večere a chodníky se zanašely mastnými papíry bezuzdného tabulování. Zákoutí kvikala frivolním rozpoutáním, halekání dětí štičích do sklepních oken znělo ulicí a s klesajícím večerem vyrojily se do průjezdů tahací harmoniky. Zpívající tlupy zatáhly šířku ulice a obcházely s písněmi lásky. Nebylo ženy a dívky, jež by nebyla těhotnou. Předměstí propukalo obžerným veselím, jež nás znepokojovalo; neboť cítili jsme zlou vášeň a kalný výron. "Kdo jsou ti lidé?" ptali jsme se.

"To jsou Nezaměstnaní."

*

Ulice ústící do polí zavedla nás do krajních končin dehtovaných plotů a ještě dále na stezičky mezi hubenou přírodu úbočí a žlutých trav. Z houstnoucí tmy zdvihalo se, neviděné, proti nám lání, hrubější mužů a zlejší žen, hroživé vztekem vyrušení, slibující nás rozpárati; a my jsme pochopili, že zabloudili jsme do obvodu ležatých radostí, do pásma skrytých, úchylků, a na ústupu, děsíce se neblahých radostí a zlověstných samot, tázali jsme se: "Kdo jsou ti lidé?"

"To jsou Nezaměstnaní."

*

Bylo nám jíti ulicemi, jež oživovaly s pozdním večerem. Vytáhla rodička rozbíjela novorozené o kandelábr svítilny. Ze sklepního bytu vynášeli matku s pěti dětmi, otrávené louhem. Za vraty vyháněli terpentínem plod z děvčete, jež křičelo. "Mlč, hloupá," chlácholil ji stařeček, "vždyť to děláme zadarmo." Mladík, opíraje se čelem o zeď, chrliil krev. "Kup si Diana," radili mu kolemstojící. V černých oknech světlokovaly roztoky fosforu, a uvnitř bylo viděti nekonečná čísla lidí a brady vzepřené o dlaně; nehýbali se a nespali, netečně civíce, a my jsme se tázali: "Kdo jsou ti všichni?"

"To jsou Nezaměstnaní."

*

Již poněkud obradostněni, chodili jsme dlouho, a pojala nás spelunka. Hlavy klesaly na pobryndané stoly setrvačně se chechtající. Rozepjatá děvčata vykřikovala stiskáním mužů a rozlévala po sukních melanš. Hosté obsadili kumbál zemřelé stařeny a zmocňující se její postele, uložili prozatím mrtvolu do necek na chodbě. Na podlaze se zmítal epileptik a jeho výkřiky spojovaly se s frenetickým veselím kantiny. My pak připíjejíce, ptali jsme se: "Kdo jste, lidé?"

"My jsme Nezaměstnaní."

Bylo již velmi pozdě, když jsme šli opět ulicemi pod hvězdnatým nebem. Mimo nás, mlčky a supajíc, přeběhlo děvče pronásledované dvěma muži s otevřenými noži. Po podzemí kanálů nořily se postavy jdoucí spat pod mřížové poklopy stok. Na kandelábrech viselo mrtvé ovoce, a na prazích domů tence plakaly pohozené děti. Brečící děvčice ujímala nás za rukáv žebroň: "Vemte mne s sebou, nemám na čem spát, doma jsou v postelích umřlí." Po ulicích potloukali se šílení a hučeli zrnulé litanie: "Běda bohatým, běda šťastným, běda krásným, běda tlustým"; a zdvihající k nebi pěsti:

"Jsme Nezaměstnaní."

*

Noc byla krásná, dojatá hvězdná noc, a my, zavěšeni v sebe a toužíce, pravili jsme si: "O božská noci, sladké hlubiny času! Inspirováni mírem potřásáme hlavou nad plytkými bolestmi lidí a díme: ,Vy pěštnatí blázni, což je něco rozkošnějšího nad nezaměstnanost? Vy žlučová hrdla, která křičíte: Dejte nám do pravé perlík a do levé chleba! Ale probůh, čím budete potom objímati? Co budete spínati klečíce před milenkou ve dřepu lásky? Čím budete hladiti? kladivem? chlebem? Křiklouni! Nebo čím budete nadnášeti plné číše? Neboť nic není nad prázdné ruce. Díky, nebesa, díky: My jsme též Nezaměstnaní."

*

Bylo jedno světlo, poslední a podezřelé, jež nás zvbílo. V kantině v hlubokém mlčení sedělo několik mužů a ve vedlejší

místnosti, zamčené, bylo slyšeti řeči:

"V Praze a okolí je šedesát tisíc lidí bez práce. Za šest dní zavládne hlad, úplavice a delirium. Nuže, organisujme Nezaměstnané. Povolali jsme z Londýna Marvicka a Wackentishe. Zítra přijedou Maasdorp, Hefele a dr. Doreza, důvěrníci Tajné Asociace, s instrukcemi."

Podnikneme tah do vnitřního města. Učiníme výzvu ke všem, kteří nejedí; pozveme ty, kteří nocují v kanálech, a ty, kteří usínají na záchodcích, a ty, kteří bydlí za ohradami; zavoláme ty, kteří potravu vyhrabávají, a ty, kteří chodí bosí po náledí, a ty, kteří mají za okny fosfor; přijdou příjiční, těhotné, nemanželští, trachomatosní, ti, kdož trpí průjmem dispepsie, trudovití, ozáblí, deliranti, krvesmilní a hubení.

Bude nás sto tisíc."

"Dejte pozor, vůdcové Nezaměstnaných, dejte pozor na pány."

"Kdo to jsou?" tázali jsme se v nepokoji.

"Pst, to jsou Zaměstnaní."

II

Druhého dne bylo nám jít na soirée klubu Georges Brummel; claque pod paží a úsměv na rtech, ukláněli jsme se v dokonalých honérech propouštějíc polodůvěrné poznámky a srdečná oslovení přátelského ceremoniálu, jenž byl obsahem a půvabným smyslem zdržlivých večerů a tichých sezení klubu Georges Brummel.

*

"Pánové," ozval se vznešený clubman, "honetní dobrota káže: kdo se směješ, nezapomínej na lkající. Nuže, přátelé, ve vzájemných radostech klubu Brummel vzpomeňme na své milenky a paní.

Ty ubohé, zatím co my se těšíme přátelskou pospolitostí klubovní noci, vzpínají marně svá truchlá ramena bezútěšné nás vyhledávající po svém boku.

Pánové, naše opuštěné družky, co my okříváme v důvěrném veselí svého přátelství, jsou Nezaměstnané."

"Synáčkové," pravil nám Joannes Kostka, Monsignor, "stát je konkurent církve. Ze hříchů činí delikty a z dobroty občanskou záležitost. A lidé jsou bezúhonní spíše pro trafikantskou koncesi než pro boží odměnu. Spravedlivost stala se pozemským zařízením; ale synáčkové, spravedlnost na svět nepatří, její instancí jsou nebesa. Stát odňal Bohu aktuelnost a nám klientelu; - a církev vzdychá, neboť je Nezaměstnaná."

*

"Drazí přátelé," nakláněl se k nám sdílně zdrcený pán ze Saensdorfu, "láska je špatný vtíp; koupená rozkoš je pointa bez anekdoty a slušný poměr je anekdota bez pointy."

"Koupený slušný poměr je dokonalý," pravili jsme.

"Půl roku," vzdychal baronet, "půl roku klečel pán před dámou zakrývaje zaujetí milence rounem nezištného přátelství." ("Zpozdlilé ženy," pomyslili jsme si, "ať jen dají pozor: klečí-li muž před ženou, nedosahuje jeho hlava výše než k jejímu břichu. Hle platonismus a pokora zbožňujících!")

"A nakonec," pokračoval pán ze Saensdorfu, "když bylo dosti řečeno o lásce a sblížení, povstane pán, aby dāmu objal; avšak dáma uprchne křičíc, že ji pán urazil."

"Ženy jsou špatně informovány," těšili jsme zarmouceného baroneta; "žena ví o lásce tak málo jako panna o manželství. Věří-li nevěsta v čápa a žena v ideál, následují hořkosti."

"Zoufalé," zasténal Saensdorf. "Půl roku trávil jsem dny, obmýšleje taktiku lásky, postupoval jsem coul po coulu, z konverzáce k téte-a-téte, z lenošky na taburet, z taburetu k nohous, z přátelství k lásce, z bratrství k žáru, a od včerejška, ó nebesa, jaký bankrot! nemám kde vylévat sladkost svých úst, nemám, kde bych kladl ruku na srdce a duši na jazyk, kde bych uplatňoval své svody a svá statná kouzla. Ah, drazí přátelé, běda, nyní jsem Nezaměstnaný!"

"Ty Efialte," častoval pan Popel hořce své tělo, "proč jsi mne zradilo? Co jsem ti udělal?"

Pánové, dnes ráno mi lékař zakázal víno a ženy. Mé tělo mne opustilo a vpadlo mi v bok. Můj bože, co teď? Mám sbírat poštovní známky nebo mačkat na stromech bekyně?

Jsem tedy internován ve svém těle. Dříve mé tělo nosilo mne; teď já nosím své vlastní tělo, a je těžké.

Lékař mi zakázal víno a ženy. Ale já jsem nikdy nebyl zvyklý na nečinnost. Býval jsem energetik, zaměstnával jsem se rozkošně.

Nebesa, jsem Nezaměstnaný!"

*

Tu připadla nám vzpomínka, a my s mnohým nepokojem jsme vypravovali o své včerejší obchůzce po periferiu Nezaměstnaných a o nebezpečnosti zlých nepracujících.

"Was, Revolution? - Strassenkampf und Blut?" zvolal pan lieutenant Böszömeny.

"Und ob," pravili jsme.

"Ach, du meine Güte! Endlich ein Blutbad, endlich eine heisse Arbeit! Na, das freut mich ausserordentlich. Ich liebe ausnehmend das Blut, dieses ponderabile Fluidum des Lebens, diesen edlen Purpur des Mannes, den schönen Saft, in dem das schlaffe Säkulum wiederauflebt.

Ausgezeichnet! Es freut mich ausserordentlich, meine Herren.

Wir Militär sind nämlich heute peinlich arbeitslos."

*

"Pan Rudolf včera zastřelil svou paní a sebe," volal na nás kdosi.

Ubohý muž, pravili jsme si dojatí, dovedl nás tak napínavě zaměstnávat. Těšivalo nás, tiché Jagy, našeptávaní mu děsivá podezření, barviti svá slova zlověstným přízvukem soustrasti, býti nápadně diskrétními, což budí nepokoj, a podivně mlčeti, což vzbuzuje domněnky podezřívých. Sotva s úsměvem zpracovávali jsme svou taktiční strategii a

mčelivou guerillu intrik a chytrostí. Býval neskonale zajímavý ve svých výbuších žárlení. A nyní rozpletl naše prádlo spěšněji, než jsme se nasýtily úkladnou hrou pletich. Koho nyní obmyslíme svou skrytou prací snovačů osudu? Kde zase budeme navíjeti příští dramata? Rudolff, žel, nám odešel; a my jsme nyní také Nezaměstnaní.

*

"Tragika nezaměstnaní," pravili jsme si pohlížeje si vážně do očí. "Nezaměstnaná nitra v Praze a okolí, kdo vás sečte? Nezaměstnaná srdce, nezaměstnané myslí, vy, jež jste organizovány v kuloárech sněmoven, ve stolových společnostech, v sezeních dobročinných spolků, v komisích a výborech, v kasinech a kongregacích, a vy, nezaměstnané jednotky, osamělé v ložnicích, v budoárech a kuřárnách, bloudící po ulici, sténající na chaise-longue, drcené nudou, stísněné svou tesklivostí, zda není vás více než šedesát tisíc, vy nepracující, hladová, nešťastná nitra?" A potřásající hlavou zaměřili jsme dáti průchod svého přátelství panu císařskému radovi Klotzovi, jenž kvapil ke dveřím.

"Odpusťte, pánové, jsem právě příliš zaměstnan," vydechl stísněně pan císařský rada uháněje směrem k záchodku.

III

Třetího přišla na nás melancholie, a my, požívše svou dávku etheru, nadnášeni soporativem vznesli jsme se k chimérickému obcování.

V bezedrovém světle meziplanetí volně librovaly matné Abstrakce plynně smýkané váním kosmických proudů; a mimo naše uvolněné myslí mýjela Čistota soukromého života plouhajíc za sebou úryvky nekonečného monologu.

"Svět se převrátil," mluvila pro sebe Čistota soukromého života. "Tristan pije nyní Roboragen a svazky manželů blahorečí Malthusovi. Nevinnost dívek je nerozřezaná pornografie. Eros stal se luetikem a Venuše vchází do kliniky. Běda, svět zdá se bílým od postelí a nahot; svět je příliš bílý a nepotřebuje Čistoty.

Jsem Nezaměstnaná."

*

"Jsem Starý Dnů," znělo hlučení, "sluji Adinai, Věčný, Bez konce, Dělník světů. Jsem Sfinx. Po čtrnáct tisíc let kladl Jsem lidstvu velikou hádanku Svě substance; po čtrnáct tisíc let psal jsem Svůj otazník na firmament vesmíru. A nyní přišel dnešní člověk a rozluštil Mou hádanku a Tvým tajemstvím je, že neexistuješ. Komu budu nyní dávatí Svou hádanku? Oh, jsem Nezaměstnaný, jsem Nezaměstnaný!"

*

"Má krása bývala červená jako plášť imperátora," pravila temně Mužnost mijejíc. "Nepřátelé se mne báli a ženy mne vzývaly. Ale dnes není mužů. Muž je jen gramatickým rodem. Zvrácený světe, což se budou děti rodit na klosetu? Obrátili jste rozkoš o sto osmdesát stupňů. Vy pitvorní, učinili jste rub lícem, orla hlavou a muže běhnou. Slula jsem Mužnost a nyní jsem Nezaměstnaná."

*

"Madame Steinheil, madame Steinheil," zalkalo Věčné ženství, "mužové budou se báti v náruči svých manželek. Grete Bayer, milenci chvějí se před svými milenkami. Dummer Goethe, wen eigentlich soll ich jetzt hinanziehen?"

"Komu prodá Schmelkes své tisíce metrů kalika, jež leží ve skladišti? Komu prodá Lighthfood své miliony hřebíků, jež nejdou na odbyt? Komu prodají Rumuni své dcery, jichž je přespříliš? Nadprodukce, krise, baisse, baisse, baisse. - Což jsem přestal býtí bohem?" Tak volal Merkur.

"Knížata, knížata," ozyvala se ještě Mužnost z dálky, "a kdyby se vaši předkové studem nad vámi obrátili v hrobě, zprznili byste je; a kdyby se svět s odporem k vám obrátil zády, zprznili byste jej."

"Ale to jsem nebyla já na Večerech krásy," sténala Krása; "já neskrývám své světlo pod spodnicemi. Ale to jsem nebyla já, jež tančila bosa."

"Bursiáni, spekulanti, kariéristé, cizoložníci," hučela Vysoká moudrost života, "oh, vy jste chytří; ale vaše jméno není Moudrost."

"Jsme Nezaměstnaní," volal chór Abstrakcí.

*

Tu naše myslí vyděšené křikem Bytnosti prchaly v přítmi meziplanetí; byla však jedna Abstrakce, jež kvapila mimo, a my jsme volali za ní:

"V nebesích není chvatu."

"Pardon," odpovídala však Abstrakce, "na mou čest, jsem příliš zaměstnaná."

"Kdo jsi?" volali jsme.

"Nezaměstnanost."

DĚLÁNÍ ANDEĹÍČKŮ

Provázeli jsme Fra Placida, bratra malíře, jenž dlouho již k nám mluvil o zlatých pozadích a svaté kráse školy Beuronské, z níž nesl si čistotu myslí a pobožnost něžných rukou, a byla již zcela dlouho noc, když provázeli jsme dobrého Fra Placida ze slavnostních krtin nočním parkem domů.

"Beuronská škola," mluvil ctný Fra zardívaje se sladkostí, "Beuronská škola snad chybuje, vyjadřuje-li boží kůry a krásu andělského života dospělou sličností okřídlených mládenců s tváří vážnou a nepřístupnou. Vidím jakoby nebesa otevřena: Pod nohama Věčného Boha vznášejí se v bělostných rojích blažená tílka dětských andílků. Neboť máme býtí jako maličtí, a měli bychom žvatlati, když pravíme: Otče. Neboť dětství znázorňuje rajský a důvěrný stav Adamův před početím hříchu. Vidím, jakoby nebesa otevřena: vidím nebesa dětí."

"Vidíme jakoby jiná nebesa," pravili jsme my, „nad zemí otevřená nebesa dětí pod nohama Nesmrtelného Boha. Ó milý

Fra, pohleďte lépe! vidíme jakoby pukající krtice a vodnatelné hlavičky, dědičně změkklé; vidíme tílka, posetá bledými fialkami zděděné syfilidy a loupavé osutiny nezdravých zrodů; vidíme mongoloidní andílky, zrozené ze starých manželů, andílky rachitické; vidíme v nebesích andílky s tekoucíma očima a zvlhlými opary, s andělskou nemocí, andílky ohnivarové, andílky katarální, lidské andílky a rajská znázornění důvěrného stavu Adamova."

Fra Placido plakal dobrotivými očima. "Slyšte, Fra Placide," pravili jsme, "dejte pozor; dobře poslouchajte, park je živý."

Za skupinami parkových keřů bylo slyšeti horečné šepety a hlučné lichotky. Drsní milenci tloukli své nepoddajné družky, dosud se zdráhající, jež zticha sténaly. Prosebné hlasy hrubly a vadily se výhružně slibující; a opět jsme slyšeli stoudné pláče a uražené vzlyky podlejších milenek prosy udobřovaných od změkklých vítězů, choulostivé obrany, bouřné nátlaky a podivné svůdnosti pozdních námluv, a pravili jsme s úsměvem:

"Milý Fra, dejte pozor; slyšte, vznikají zmetkové; slyšte, jak špatné to radosti, jež zalidňují nebe. Neboť, upokojte se, dobrý Fra, zapřísaháme vás: neboť z těch nicotných plůdků, pouličně zplozených, počatých půlnočně, z těch, lichých pankartů, mylně vzniklých, plytkých kříženců poklesku a náhody, častovaných kopanci už v životě matčině, ó milý Fra! z těch marných ovcí ta, která nezhyne radikálními trychtěři nebo pod ostrou lžící důvěrných pomahačů, ta porozena umrou ve čtrnácti dnech prudkými průjmy z kyselého mléka své rodičky. Neboť, milý Fra, země je malá a nebe veliké; a pro andělíčky je stále dosti místa, jehož by se mohlo nedostávat na zemi."

"Vidíme, jakoby nebesa otevřena," pokračovali jsme, "Fra Placide, pohleďte také; vidíme nebesa otevřena a mnoho andělů pod nohama Nesmrtelného Boha; vidíme mrtvé plody, potracené andělíčky, andělíčky Theodora Thomase Heineho; vidíme dekapitované porody, rozčtvrcené již v útrobě matčině, kterak se vznášejí v nebeských kůrech zpívající."

"Pohleďte, dobrý Fra," mluvili jsme útěšně, udeřující holemi do měkkého balíčku pohozeného vedle cesty, jehož hnědý papír promokrával zpod zahřezlého motouzu, "pohleďte, můžete se dobře pobavit, sázejte proti nám, co obsahuje ten balíček. Vzácný příteli, pravděpodobně nic jiného, než neživé dítě."

"U čerta," pravili jsme zdrcenému fráterovi, berouce ho mezi sebe, "buďte dobré mysli; to přejde, milý Fra, to přejde; jen pozor na sutanu. Ale milý Fra Placide! což jste nikdy neslyšel o efemerních dětech, mroucích prvním vydechnutím; o dětech s hrdélkem stisknutým, sotva počalo pulsovati; o dětech porozených na klosetu jako marný výkal; o dětech s hřebíkem v měkké lebičce, s vlásenkou v krku a řít'kou proklanou špejlem; o dětech napájených louhem; o dětech umořovaných postupnými pústami a trvalými ranami, jež mokvají; o vldných stařenách, opatrovnicích, jež dodávají nebesům andílky; o dětských pensionátech, jimž platí rakváři rabat; opravdu, což jste ještě nikdy nepotkal děti přespříliš tiché a s šílenými očima, jichž výraz insultuje váš jemnocit a před nimiž prcháte, abyste nebyl příliš dojat?" "Vraťte se do Beuronu, svatý bratře," pravili jsme zcela pohrdlivě, "vraťte se do Beuronu, svět vám nějak neslouží; ale nechtějte již dělati andělíčky."

O ŠPATNÉ SMRTI

Mrzká Stará, skřípějící v kloubech, nesmrtelná smrt, pamflet existence, studená tlama záhrobí, jež tlachá Já jsem Cíl: dvojsmyslně kývá a mluví lhouc: Jsem Cíl a Brána, člověče, dítě, mnou rodiš se z lůna tohoto života k životu věčnému; hle, život již v bolestech pracuje, aby tě zrodil nesmrtelného.

Nevěřte jí, té proradné podvodnici, té vyschlé herečce, jež se převléká a přikládá si falešná jména, sama anonymní, a přezdívá si: Smrt Hrdiny, Smrt v Pánu, Osvoboditelka z útrap, Věčná sláva; jeť vždycky stejně prohaná a nepočestná. Nepočestně úkladná, zbabělá marodérka a zlomyslná bojovnice tenkrát, když vrhá na protivníka vymořující horečky a bolestné návštěvy záškodných nemocí, aby ho vysílila pro své nestatečné vítězství; nečistá strávnice, když strojí pro svá ztracená střeva a viklavé zuby měkké haut-gout, páchnoucí lahodu starobných těl zahnilé proleželých; nebo podlá a náhlá útočnice, jež přepadá zdravé odzadu; a konečně stará ničema, jež se neštítí nečestných agentur a nepoctivých spojenců, kteří jsou války a démoni a zlé šílenosti.

Hleďte na ni, trapnou gardedámu živoucích, jež sedí u stěny a kývá hlavou a sentenciosně šeptá poslední vtíp své duté hlavy: Co ty jsi, já jsem byla; co já jsem, ty budeš.

Nepříjemná přítomná, naše matky ji rodí zároveň s námi, nespátržené dvojče, tichého dvojníka, trvalou družku, jež hledí nám přes rameno, počítá naše sousta a přisedá po straně; a přece, když se přiblíží tato trudná nohsleda, tato vždy přítomná, přijde jako cizinka a posel z dálky vždy nečas a k trpkému překvapení.

Každého z nás hledá smrt; avšak jsou, kteří hledají smrt sami.

Avšak jsou mnozí, kteří hledají svou smrt sami.

Jsou to bolestní, přemožení životem až k smrti: ti, kteří honěni zoufalstvím a útrapami po hořké půdě země, odvažují od ní své paty a skočí do prázdna; ti, kteří desertující ze svých trudných pozemských statků, stěhují se za hranice bytí; a i ti, kteří štvání hrubými osudnostmi, svěřacími potřebami hladu nebo srdce, strachem nebo trvalými trudy nebo beznadějí, zakončují toto dlouhé trápení krátkým činem.

(Buďte zlořečení, di jim theologie, neboť vaše smrt je vaším smrtelným hříchem; běda vám v záhrobí, neboť sebevražda je smrtelný hřích pýchy.)

Jsou tedy mnozí, kteří zakončují dlouhé trápení krátkým činem a skokem do prázdna. Avšak představme si (neboť nemáme dosti jistoty), představme si, že bychom sklíčení vlastním bytím nebo bolestí ducha nebo omrzelostí života, že bychom takto pasivně zúčtovavše, odebrali se přes hranici, za níž je nepenthes a voda zapomenutí a nicota smrti; představme si tedy (neboť nemáme dosti jistoty), že bychom se po tomto rozhodném kroku umření shledali sami se sebou, se svým zarmouceným vědomím a trpícím nitrem a s galejní koulí trvalého života, jak trapné by to bylo překvapení, jak bolestné zklamání, jak zlá desiluse z tohoto marného útěku před jsoucností!

Neboť, žel, nemáme dosti jistoty ani v tom, co je nejjistějšího.

Avšak Život a Smrt hrají veliký Mariage; a hrají jej lidskými city.

Každá karta, hle, má dvě půle, figuru nahoru, figuru dolů, dva vertikální blížence a převrácené podoby. Každá karta má dvě stejné půle: ta hořejší patří Životu a tou dolejší hraje Smrt.

Láska, děvčečka života, přísluhuje při smutném umření nešťastných milenců. Ctižádost, slavný důvod života a ostruha, zpod níž vytéká krev nejčervenější, osedlávajíc mariborského tovaříše, strhla ho ubohou smrtí na ruině hradu veškerou krutostí poznání, že nemohl se stát básníkem. A moudrost, šedá utěšitelka, učitelka života a milosrdná sestra zkormoucených myslí, sklánějíc se k mladíkům, klade jim do úst smutek a do rukou ocelovou věc flachajíc: Tak jako tak život za nic nestojí; což -?

Sebevražda je smrtelný hřích pýchy, dí doktrina věčnosti. Sebevražda je poklesek zbabělosti a nízký útěk slabých, praví kypící život a pohrdá. Sebevražda je přestupek nedovoleného nošení zbraně, pamfletuje zákonná skutečnost.

Sebevražda je úkaz patologický, říká se ještě; ale což, je-li patologické nejvíce psychologickým? a je-li patologické nejpodstatnější charakteristikou člověka?

Představme si tedy služku, jež vypila fosfor a sedí v temnotě noci na pelesti své nečisté postele v tupém čekání a počínajících bolestech. A když rozevívá ústa naprázdno, dávíc, hoří její jícen strašidelným, siným fosforkováním prostřed nejsmutnější tmy.

Její pohnutky jsou nicotné a tupé jako její mysl, ať slují sebevražedná mánie nebo skrupule nebo hloupý poplach lásky nebo úkaz patologický.

Avšak bylo by jen potřebí říci je touto strašnou svítící hubou, tím tragickým ozářeným chřtánem žalostně rozzelým, aby byly dosti silné pro smutek a hrozné pochopení všech lidí nejpositivněji smýšlejících, jichž vyjadřování zahrnuje tragické i patologické i nepochopitelné pod světově široký název Hlouposti.

NESMRTELNOST

PSÁNO U PŘÍLEŽITOSTI SMRTI FERREROVY

AUTON GAR ATASTHALIESIN, Z HANEBNÉ NEROZVÁŽLIVOSTI SE TO STALO, A SICE NA OSTROVĚ TRINAKRII NEDALEKO ŠPANĚLSKA.

BYLI TO SOUDRUZI NESMRTELNĚ CHYTRÉHO ODYSSEA, KTEŘÍ Z TĚTO HANEBNÉ NEROZVÁŽLIVOSTI POBILI VELIKÉ BÝKY HELIOVÝ A SNĚDLI JE. ŽE Z TOHOTO POŽITÍ VZNIKLY POTOM NEPŘÍZNIVÉ A NEBEZPEČNÉ VĚTRY. JE DOSTI ZNÁMO; AVŠAK PODIVUHODNĚJŠÍ JE, ŽE POSEKANÉ MASO TĚCHTO BÝKŮ HELIOVÝCH BUČELO JEŠTĚ NA ROŽNI.

Představte si tu scénu neobvyklé krásy, drsnou tragickou noc na pobřeží pod velkolepými nebesy a červenou řadu ohňů, nad nimiž visí nabodeny krvavé kusy masa; a nyní kusy masa počnou chraptivě řvátí, výhružně, mstivě a triumfálně se dovolávajice veliké odplaty. Jaký to dlouhý chór pozaunových hlasů letících přes moře pod přečernými nebesy; jaký to veliký neutišitelný křik a jak nerozvážní mužové počínají se báti u červených ohňů!

Avšak, jak je možno, že býkové Heliovi řvali ještě po smrti, když nezemřeli za žádnou ideu ani politickou, ani náboženskou?

Neboť každý z nás dovede zemřít, a málokdo umí býti nesmrtelný; zato však jsou lidé, kteří mají nesmrtelnou smrt; provždycky jsou to nesmrtelné mrtvoly, vášnivě kadavery, jež strašně křičí pod přečernými nebesy.

Jsou nesmrtelní lidé, kteří se stávají aktuálními, když zemrou, kteří počnou jednat, když skonali, a jsou nejsilnější, když už nejsou. Jsou lidé, kteří z vlastní své rakve činí pódium řečnictví a z popraviště tribunu vysoké demagogie.

Kdo ještě bude nazývati hrob němým? Hrob je hlasitý křikloun a orgán nikdy neunavený, hrob je hrdlo demagogie, otvor křiku a resonanční prázdnota.

Schovávajice se za svou imunitu, nevázáni zákonitostí a hranicemi občanského života, tito mrtví stávají se agitátory, fantastickými emisary a divokými autoritami; toť kariéra. Nuže, pak už stojí za to zemřít,

zemřít třeba ve Španělsku nedaleko ostrova Trinakrie; blízko Trinakrie, kde soudruhově Odysseovi z hanebné nerozvážlivosti, zcela nekonstitučně potloukli veliké býky Helia, boha osvětového.

ŘEČ S KLOBOUKEM NA HLAVĚ

Mluvíme k vám s kloboukem na hlavě, ale je to pěkný klobouk, jež před vámi nesmekáme, klobouk tak fashionable, že řeknete: Hle, to jest dandysm.

Avšak není to dandysm, je to Goethe, jenž pravil: Man kann dem Publikum keine größere Verachtung zeigen, als wenn man es als Pöbel behandelt.

Neboť nutno předem říci, že veškero umění má jediného nepřítele: obecenstvo.

Říkají, že umění má účel táhnouti obecenstvo k sobě nahoru. Ale to je tlach, a kdo to říká, pomazává umění ethickými syrupy, aby je učinil chutnějším. Naopak umění má účel státí nahoře nad obecnstvem a nechati obecenstvo dole.

Poněvadž tedy Apollo je na neštěstí nahoře a obecnstva má tak dalece charakter snoba, že nemůže bohužel bez umění existovati, shledá se jednoduše, že dole je na štěstí chlupatý Marsyas se svou žlutou píšťalkou, pískající Fallovy árie nebo hedvábná pastoralia Quidona Marie, je-li libo, anebo vychytralý hlas Arséna Lupina, vše jedno, a darujte nám ostatní jména.

Konec konců publikum je obslouženo a při svém demokratickém charakteru je uspokojeno tím, že se může dívati na

umění jako na něco sobě rovného, beze vší nepohodlné úcty, pro rozkoš demokratického charakteru. Denn man kann dem Publikum kein größeres Vergnügen erweisen, als wenn man es als Pöbel behandelt. Tedy publikum má svou zábavu, a píská-li dnes Marsyas podle obecnstva, píská zítra obecnstvo podle Marsye a vždycky se najdou boty, jež tančí podle melodie publika. Poněvadž má publikum, jak dobře známo, instinktivní smysl rozlišiti dobré od špatného, aby si vyvolilo špatné, a poněvadž dále žijeme v demokratické době, kdy jsou si všichni rovni kromě publika, jež podědilo autoritu a nadprávi někdejších pánů, ví již Štech, Hynek a Urbánek Mojmir, čeho je honem potřebí: obecnstvo se respektuje. Man kann dem Publikum keine grössere Verachtung zeigen, als wenn man es respektiert. A tak se příčiny seřazují v řetězy. Obecnstvo chce jísti špatně a firmy chtějí jísti dobře. Poptávka rodí nabídku, nabídka rodí reklamu a tato rodí dvojnásobnou poptávku. Business jsou věci zcela čestnou a vedle toho mají zlaté dno, dno tak dobře zlaté, že je lhostejno, co se nalévá dovnitř. Nuže, hra je vážně špatná, a poněvadž nelze čekati, že bude jednou obecnstvo méně hloupé a že business budou méně business než nyní, je z této špatné hry, jediné východisko : Dokázati firmám, že mohou pěstovati jakožto zboží umění zcela dobré a čisté bez přílišné ztráty na trhovém obratu; neboť obecnstvo je nasáklé snobismem tak hanebným a bezduchým, že by si nakonec musilo posloužit uměním, i kdyby bylo zcela dobré a čisté.

ARGENTINSKÉ MASO

Vláda dovolila dovoz deseti tisíc tun argentinského masa; neboť na argentinských pampách běhají doposud nespočítatelné tisíce tun zmrzlého masa, na krásných, nekonečných pampách, všude porostlých stromy ombu a opuncie. Rostou tam také bodláky velké jako naše javory, a kakao, tomaty, mandle a mandisky, a také pasáci rostou tam větší než u nás, gauchové s třepením na kalhotách, divocí, s jedním okem vyraženým a druhým krvavým; to všechno se říkalo v agrárním táboře.

"Přátelé," mluvil pan Udržal, "doma przní Bergman naše ženy (oh, schůze v Lounech!); Argentina chce nás zaplaviti zmrzlým masem; přátelé, slyšte, naše strana upadá."

"Nesmysl," mysl si pan Exc. Prášek, "ale já si koupím pampy, pampy, pampy. Bude to můj velkostatek. Co mohou stát takové pampy?"

"Roste tam tabák," snil pan Zázvorka, "koupím si pampy a budu dodávat do Rakouska parlamentní doutníky. Pro poslance budou argentinské doutníky dost dobré. Zřídím si ve Vídni trafikku."

"Přátelé," mluvil však pan Udržal, "uvažte jen, prosím, že argentinské maso zruinuje nás, národ, celý stát. My jsme stát."

Faktum je, že v agrárním táboře nastalo silné pobouření. Situace je opravdu vážná. "Mlčte už s Bergmanem," řekl pan Zázvorka, "všechny naše manželky neváží dohromady deset tisíc tun masa." (Protesty, oho!) "Navrhuji, aby byly proti Argentině zavřeny rakouské hranice pro vývoz; pohrozíme Argentině, že nedovolíme do Buenos Aires vyvážeti rakouské holky. Zdražíme kůže, máslo a pšenici. Budeme protestovat ve jménu hygieny. Zavedeme cholera do posádky importních lodí." "Nesmysl," mysl si p. Excel. Prášek pozitivně. Vůbec, v agrárním táboře je nebývalé pobouření.

Ale nyní se zraky obracejí na řečníka, jenž stoupá na tribunu. "Agrárníci," mluví ústavověrný řečník, "uvažte jen: jde o stát. Doposud živili jsme obyvatelstvo Rakouska domorodým dobyt看em. Pánové, vy znáte náš dobytek; je vážný, lethargický a pokojný. Můžeme říci, že je z látky, z jaké se dělají vzorní občané. Známe svůj dobytek, sami jsme ho vychovávali a pěstili; my víme, že je loyální, trpělivý, poslušný a krotký; je těžkopádný, pasivní a věrný; je oddaný naší věci. Náš dobytek je tichý, konservativní a patriotický. Takovýmto masem jsme doposud sytili obyvatelstvo Rakouska, z takovéhoho masa živila se krev občanů, tvořily se jejich svaly a restaurovaly se jejich mozky. Nyní však budou uvrženy na trh miliony kilogramů argentinského masa, a račte uvážit: Argentina je republika; ne, Argentina je konfederace čtrnácti republik a tří teritorií; prosím, povšimněte si toho. Obyvatelstvo je divoké, republikánské a bouřlivé; miluje státní převraty, zápasy kohoutů a střelení z pistolí; též vrhají lasem a nosí jen jedno oko, ztratíve druhé při rvačce v nevěstinci. Dále: jejich dobytek běhá volně po pampách; nemá ani zvoneček na krku, ani žlab; je zpola divoký. Běhá po nekonečných a neohraničených pampách, ctí volnost, svobodu a neomezený rozběh, je horkokrevný, tropický a vášnivý. Ano, tento dobytek je vznětlivý; ani násilím ho nelze přinutiti, aby šel dobrovolně na porážku; je anarchistický, nezrocený, pln bouřlivých pudů."

"Agrárníci, chápete? Tímto dobyt看em mají se nyní živiti obyvatelé Rakouska. Z tohoto masa má se stávatí jejich maso, jejich krev a jejich mozky. Jejich maso bude žhavější, jejich krev bude rychlejší, jejich mozky pohyblivější; budou milovati pistole, svobodu a demonstrace; budou v sobě stravovati nekonečnou volnost pamp a republikánské, proletářské vášně argentinských býků."

"Argentina otráví naši krev. Rakousko stane se konfederací čtrnácti republik, čtrnácti států, zastoupených na říšské radě, a tří teritorií: národních sociálů, sociálních demokratů a křesťanských sociálů. Lidé budou se cítiti volní a neohraničení jako stáda pamp; budou svobodní, vznětliví a tropičtí. Tak zajdou občanské ctnosti, klid, lethargie a poslušnost. Po celé zemi poroste kolektivní povaha rebela."

"Pampy jsou společné; majetkové právo zanikne. Tichá chlěvní mysl, kterou jsme očkovali do svých stád a skrze ně do obyvatelů Rakouska, zanikne. Kultura, civilizace, občanské právo a veškerá ochrana zanikne."

"Ale to vše se nestane cestou klidného vývoje. Vězte, že přijde den od nikoho nečekaný, kdy poteče více krve, než ve všech zákonitých válkách státu. To bude následek argentinského masa."

"Přátelé, dnes se lidé nacpávají brambory a sádrou moukou; jsou nadmutí, líní, těžkopádní a nehybní. Uvažte však, že maso v nich probudí bestii. Proti komu se postaví tato bestie? Proti nám."

"Zlevněním potravy vzroste kapitál. Proti čemu se obrátí tento kapitál? Proti nám. Lidé budou mít peníze na zbraně. To vše je následek argentinského masa."

"Jste hlouší? Opakuji, že přijde nečekaný den strašného občanského boje. Přisahám vám, že uzříte věci, jež nedovedu vyslovit pro hrůzu a zděšení. Buďte připraveni, ozbrojete se. Přijde den, kdy budete těch zbraní potřebovat; a ten den bude následek argentinského masa."

A tak v agrárním táboře nastalo krajní zděšení. Zatím stát se řítil slepě do záhuby; lidé jedli argentinské maso, lidé bohatli, lidé tloustli a byli raději na světě. Agráři a velkostatkáři však věděli, kam vše to směřuje, a stáli ve zbrani. Venkov pozoroval se zmoženou hrůzou, že lidé neobvykle rostou; že dorůstají až dvou metrů, jsou jednoocí, vášniví, veselí a volní. Poplach na venkově rostl stejně, jak rostli a posilovali se lidé ve městech. Agráři a rodová šlechta šeptali si, ohlížejíce se k městům, že již brzo přijde nečekaný den.

A lidé ještě rostli, ještě víc se uvolňovali a agráři se ještě více báli nečekaného dne, a konečně tento den se dostavil. Agráři se zbláznili trvalou hrůzou a vrhli se na města. Pak počaly druhé husitské války, jenže horší. Trvalo to celých třicet let (1918-1948), a pak nastalo v Rakousku ticho větší nežli kdy předtím; neboť už neměl kdo koho pobíjet.

A to všechno byl následek argentinského masa.

EX CENTRO

Sametové a červené přitní lože číslo 6 mělo své dva bílé a intenzivní předměty, jež připoutávaly těkavý zájem očí omrzelých již nehnutou tvářností opony dosud zakrývající zvláště silná překvapení nového programu Varieté, tedy tyto dva distinguované bílé předměty, z nichž skvělá náprsenka pana Adolfa Bertiho se skláněla přes pažení lože s nonchalantní svůdností, určenou pro bloudivé pohledy dam z parteru, a bílá nervosní ruka chvěla se ležíc na červeném sametu zábradlí, vystřelující zelené záblesky smaragdových prstenů, ruka, kterou pan Julius Argyl měl ve zvyku podávat pouze svým nejdůvěrnějším přátelům.

Proudy světla, jež metal pathetický, barokně zkroucený lustr, mnohonásobily se v tomto hledišti, oživující zclacený štuk a ztlumenější na šarlatovém hedvábí záclon lože prosceniové, jiskřily na lahvích v parteru, útočily na plochy zrcadel, klouzající po přepychu bronzí, zažehující celé hlediště ostrými plameny pablesků a tisíckrát kombinovány a odráženy, tříštěny a zase spojeny, vrhaly se znovu se všech stran do očí přemožených tím vítězným halali lesků a barbarským triumfem světla.

A z parteru stoupal nahoru stejnoměrný šum, temné hovory a polohlasná sdělení denních hostů, hukot chvílemi prořatý osamělým smíchem a zařinčením sklenic; a zdola zdvíhaly se teplé výpary, jež podněcují frivolnost, a výpoty davu, jež podporují bodrost mysli; obecenstvo bylo zcela nenucené a zcela různé; a pan Bertí byl zřejmě nadšen, neboť prohodil:

"Mám rád obecenstvo Varieté. Dnes je zvláště silný program: těším se, až se bude obecenstvo zmítati famosními průchody svého nadšení. Aplauduji obecenstvu Varieté. Varieté je zadnice vznešeného. Varieté je Dům Ilusí. Varieté je poslední vlna krásy. Miluji Varieté."

"Existuje instituce," pravil pan Julius Argyl, "kde se fantazie umělce-básníka stává tělem: divadlo. Existuje druhá, kde se tělo umělce-clowna stává fantazií: Varieté. Artista, pestrý ve svém svetr, dívoce krásný ve svém kostýmu, nepřírozený a nádherný, ah, jak nádherný! artista nad zemí, na hrazdě, v přemetech, na rozmezí možnosti a nemožnosti, na hranici života a zabití, artista rozhoupaný, letící, bizarně přestává téměř býti člověkem a stává se čímsi podobným fantazií."

"Artista je podobný básníkovi," pravil pan Bertí, "neboť překonává skutečnost. Artista je podobný ženě, neboť miluje své tělo a žije z něj."

"A vyniká nad oba," doplňoval pan Argyl, "neboť je více než okouzující, je podivný. Ale žena se příliš podobá skutečnosti. Kdykoliv se blížím k ženě, mám trapný pocit, že mám co dělati se životem."

"Bůh stvořil muže jako podobenství sebe a ženu jako podobenství života. Aféra prarodičů v ráji je vítězství ženy nad mužem a tudíž vítězství života nad bohem. Muž je bůh v malém: proto tvoří. Žena je příroda v malém: proto rodí."

"U ženy je přípustný nejvýše život rostliny," dokládal pan Argyl. "Květina je ideál ženy: voní a má bliznu. Ale co je v ženě více než rostlinného, je ke zlému."

"Milenka, která vzlykajíc na pohovce, stydlivě odhodlána k čemukoliv, praví: Jsem celá tvoje, nastoluje tě na sladké léno svého půvabného povrchu: ale můj příteli, což se budeme dobývat do hloubky? Každé podzemí je peklo a tma. Tančíme po sopce. Ale tančí se rozkošně. Což má pro mne nitro ženy význam polibku nebo objetí?"

"Příteli, ale má význam nebezpečí," zavzdychal pan Julius Argyl. "Když žena v mé náruči - není-liž pravda, žena v náruči patří k zařízení bytu lepšího muže? - když tedy žena v mém objetí, nechávajíc se překonávat mou sladkostí, zavírá oči a ústa, když zavírá tyto okenice, aby v jejím nitru byla stejná diskrétní tma jako v mé náruči, nemohu zaplašiti mimovolnou otázku: co dělá žena za těmi okenicemi? Hádám, příteli, že za nimi je něco strašlivě nepřátelského a zavilého, něco, co mne ohrožuje, co mně chce škoditi, že žena za nimi chystá něco proti mně, úklad, obmysl, násilí. Já vím docela dobře, že to je cosi hrozného, brutálního, osudného. Žena vždycky, když je přemožena, strojí pomstu. Nemyslíte?"

"Žena, jsouc vítězná, diktuje podmínky vítěze; a je-li přemožena, diktuje také podmínky vítěze; v obojím případě získává: proč by se mstila?"

"Já vím zcela určitě, že se chce mstít," šeptal pan Julius Argyl. "Vždycky, když žena praví: Jsem tvoje, stává se její obličej neuhádnutelným a neprostupným jako maska šermíře. A pod tou maskou je jistě něco zlého, co žena zakrývá a co mne plní strachem. Žena v rozkoši je hrozně tajemná; či spíše, je hrozivá. Necítím se úzkostí, když objímám ženu. Nu, a mimo náruči žena není ženou; mimo tété-a-tété a lásku je pouze člověkem nebo něčím podobným. Ale v náruči, příteli,

v náruči je žena pátým elementem: a sice elementem tragickým."

"Ale můj milý, co si potom počneme s existencí ženy?"

"Žena je nutná," vzdychal pan Julius Argyl. "Všechno je stvořeno příliš tendenčně: naše ruce, aby objímaly, naše rty, aby líbaly. Ideálem ženy by bylo něco měkkého a velikého, přibližně podobného ženě, co lze objímat a líbat, aniž bychom tím riskovali nebezpečí, že se miliskujeme s podkopem a osidly."

"Budiž," zasmál se pan Adolf Berti, "tedy manekýn."

"Uhodl jste: je to loutka." Pan Argyl nápadně zbledl a zasmušil se; a pan Berti na něj pohlédl téměř překvapen, a zpozoroval, že pan Julius mluvil úplně vážně, a zděsil se.

A v té chvíli, když zdvihla se opona, tma pohltila hlediště a ticho pohltilo obecenstvo; a na zářivém čtyřúhelníku scény vyhrnul se, podoban pěnivé vlně, rozhoupán rytmem tance, balet, jehož nohy, napjaté v růžovém trikotu a oblé, zdvižené vzhůru, posmívající se veškeré možnosti, ty štíhlé vnady baletu tak příliš napodobují, vyrůstající z gázu sukének, tyčinky velikých bílých květů svůdné vegetace. A gázová vlna odplynula, a z hloubi jeviště vyskočil houpavým blasfemickým krokem clown tluka se pěstí do břicha, odkud zatřeštily drsné činely; a tloukl se do hlavy, a zahučel dutý lomoz bubnu, a do prsou, odkud strašně a výsměšně řinčely rolničky: tak započala divoká hudba, jež se mohla nazývat koncertem bláznova nitra. A na scénu vystoupil elegantní a s tenkým úsměvem kavalíra ekvilibrista a sahaje si k prsoum vyňal srdce a hodil je mezi sufity stropu; a sahaje znova vyňal druhé a třetí, vyňal deset, patnáct srdcí, vyndával lesklé hvězdy, nahá žebra a hořící plameny a metal jimi vzhůru štítlivými údery dlaní; a z kulis vyšla Belle Dame, blýskajíc v rozparku brokátové sukně kypící krásou nohy a nestoudným úsměvem rtů, a žonglér házel na její mocné vyzývavé poprsí svá srdce, své hvězdy, své plápolající plameny a vše mizelo ve hluboké rýze ňader ženiny; a ekvilibrista se syfilitickým úsměvem vyňal si z prsou poslední srdce a hodil je do oné bezedné rýhy, a Belle Dame se drsně zasmála. Z hořejších sufit seskočily na scénu tři předměty, jež se co nejméně podobaly lidem, a co prováděly, byla temná hrůza, a když odešly, byl to pocit něčeho strašného, co zanechaly v hledišti. A střídali se excentrikové, krasojedkyně, gymnasti, dresěři, úsměvy, poklony, grandezza, bravury, alty z tingltanglu, nohy a dresura, kvodlibet krásného a vulgárního: umění Varieté.

A zatím co nastala přestávka, zatím co obecenstvo se oddávalo výlevům pochval, v loži číslo 6 nadešla důvěrnost, a pan Argyl s neklidnými gesty neurastenika vykládal, co následuje:

"A pak, můj milý, my nosíme na ramenou více než ústa, my nosíme na ramenou hlavu. Naše hlava je cvoček bezového panáčka: ať padneme jakkoliv, dopadneme vždycky na hlavu. I naše láska stojí na naší hlavě; naše milování má stejně mnoho mozku jako srdce, a snad má více snu než vášně. Ale můj příteli! posaďte vedle sebe ženu, rozpusťte její vlasy a pokuste se myslit na věci vzdálené a velmi jenné: a ona se vás zeptá: „Jsi šťasten?“ nebo něco podobně prodavačského. Sbohem, iluse, udělej místo poměru! Sbohem, sne, udělej místo ženě! Neboť žena nenávidí ideu: žena úhlavně nenávidí vše, co nelze hmatati a co je krásné; je to záští konkurence. Žena je krutě hmotná. Žena je apotheosa hmoty."

"Můj milý, ložnice není jeskyně poustevníka, který chce viděti boha. Láska je růžové pouto, které nás drží k zemi."

"Představte si," pravil pan Julius Argyl dumavě, "představte si loutku velmi podobnou ženě, s karnací a měkkostí velmi podobnou pleti, s dokonale pohyblivým kloubením údů, krátce loutku pokud možno sugestivní. Posaďte ji vedle sebe na pohovku, a dívaje se na ni, říkejte jí sladké a duchaplné věci, kouzelné improvisace a vyznání prozářena světlem vašeho mozku: nuže, máte zde ilusi důvěrného téte-a-téte, rozkoše delikátní pospolitosti, kdy žena vznícena poslouchá, a muž, téměř vycházející ze svého těla, inspirován něžným mlčením ženy, stává se opojeným mluvčím a heroldem lidského srdce. A nota bene, tato milenka nikdy aspoň nepřerušit pavouci komposice našich snů, nikdy nezasáhne svým drsným, svým vulgárním, svým realistickým hrdlem do vaší fantastické velepisně."

"Podivuhodné," zahučel pan Berti zamyšleně.

"A potom," kombinoval dále pan Julius Argyl, "ať vezmete tuto milenku do náruči, ať ji líbáte, obepínáte, zažehujete svým přitisknutím, vždy máte bezpečnou a uklidňující jistotu, že pod tím okouzlejícím povrchem se neděje nic vám nepřátelského. Žádný tajemný úklad, žádný obmysl vnitřné zloby, že žárem své něžnosti nevaříte a nekalcinujete žádný strašlivý jed proti svému vlastnímu životu, máte ten pocit téměř podivuhodný a nesmírně uspokojivý, že v náruči milenky jste tak prostě bezpečen jako v loktech svého lůžka. Jak krásné! Loutka!"

"...loutka..." opakoval pan Adolf stísněně.

"Ano, loutka," a pan Argyl se stal téměř krásný svým matným úsměvem, "loutka v gázových sukénkách, s laníma očima, loutka, jež má všechny půvaby ženy a všechny svůdnosti iluse, umělá, nereelní, fantastická, nástroj snu, beránek lásky, žena, jež nemá brutální výraz skutečnosti, milenka, jež nemá surovou hmotnost života - ach, jaké by to byly rozkoše vztahů, jaké něžnosti výlevů, jak abstraktní úkoje citů! Dovedl bych milovati loutku." -

"Sku-teč-ně?" zvolal pan Berti znepokojen a potřásl svou krásnou hlavou. "Julie, vy máte tvářmost snílka. Vy mne děsíte. Snílek je nemocný. Snílek má bledý mozek. A mozek má býti tučný a krvavý jako volské maso. Mozek má býti horký jako vesnická děvečka. Ale váš mozek je bledý jako novicka, která má vidiny a púst. Opravdu, jsem velice znepokojen. Příteli, pravím vám, ožeňte se; muž musí býti tlustý, má-li býti zdravý. Rozum sídlí v tloušťce, tloušťka je kotva života. Tloušťka je Virtus."

"Rozmilý," usmíval se pan Julius vesele, "jsem okouzlen vaší péčí. Budeme se bavit."

"Budiž," křikl pan Adolf, "bude hostina. Belle Dame bude s námi večereti. Miss Olympia jezdí krásně na koni: nuže, osedláme pro ni vaše kolena. Můj milý, síla je ctností muže. Buďte ctnostný, Julie!"

"Dobrá," podvoloval se pan Julius Argyl, "zapálíme ohně. Ale teď jde opona vzhůru a je čas státi se více očima než jazykem."

V tu chvíli vstupoval na jeviště harlekýn v šedivém svetru, s grimasou, jež vzdáleně připomínala úsměv a přibližněji se podobala fixnímu výrazu nepokoj; a s ním vkročila žena v gázových sukénkách, s hustým lupením spodničiek

nejvrchněji růžových a do středu stále červenějších, až z jich nachové pěny tryskaly dvě krásné nohy v rudém trikotu; celek působil tím nejrozkošnějším a zcela rozhodujícím dojmem velkého květu malvy: Two Hattersleys, pravil program. A gymnasta šašek vyšvihl se s krátkým supím výkřikem na visitou hrazdu a rozhoupal ji ohromnými kyvy; a nyní počala krásná událost: gázové sukně vzletly a bratr a sestra, letící hrazda, růžové spodnice, vše změtlo a zvířilo se v cosi naprosto podivuhodného a složitého. Brzy byl to růžový vířící kotouč sukni, z nichž plápolaly dvě dlouhé červené nohy; akrobati zmizeli pod přehnutou korunou spodnic, a zdálo se, že nad scénou se vznášá, nezavěšena a vířící, veliká červená růžice. Pak padal až od plafundu červený květ malvy, nadnášen padákem sukni; a zase velikým rozkyvem hrazdy vyletěl vzhůru, krouže a rozvát, snášel se jako utržený, tančil na rampě, u stropu, ve vzduchu, stával se růžovou rosetou, a zase ženou, a zase malvou, a pak to, co zdálo se být pouhým snem, něčím dokonale neskutečným a nesledovatelným, oddělilo se od hrazdy a oba akrobati držíce se za ruce klaněli se obecenstvu.

Obecenstvo se překonávalo nadšením.

A růžové sukně se vzduly a zatočily jako červený kroužící diskos, jehož středem byla žerď hrazdy a kraj opisovaly rudé punčochy v nádherném ramenotoči. A nyní se událost stávala divokou; šedivý gymnasta se vznesl na letící hrazdu, a co následovalo, předstihovalo myslitelné. Žena stala se malvou a malva stala se vírem. Ale krásné se obrací v šílené. Zvířené sukně letí prostorem scény, a z nich zazní dutý výkřik a zaupění. Obecenstvo nedýchá zděšením. Akrobat křičí: "Alla! Vor!" a provozuje žhavou hru; drže sestru za nohy, za vlasy, za tailli, za nic opisuje jí ohromné kruhy vysoko nad prkny scény; sukně letí v tragické nádheře, červené nohy se zmítají velkolepým obloukem, a celek je více krásný než hrozný. Obecenstvo zaryčí pochvalou, a pak je zděšené ticho, a je slyšeti jakoby praskot kostí lámaných a vymykaných z kloubů. Vše, co lze viděti, je zvířené zmatek nachového gázu a černý režisér, jenž lomě rukama vyběhl na rampu. Šedivý artista skrčí se na visuté hrazdě a rve krásné gázové sukně, škube je rukama a zuby, lupen za lupenem shazuje je dolů jako otrhané plátky květin. Na scénu vrazí hasiči. Veliký bílý clown příkladu, udivující a nezvyklý. Přišlo to tak, že Karel Čapek napsal jakousi povídačku, kterou odhodil, protože s ní nebyl spokojen. Mne se zdálo, že by jí bylo škoda, a nějak jsem ji předělal. A pak ji zas předělal Karel. A pak jsme zase na ni vrtali oba. Pak jsme ten výrobek (nevím už ani, jak se to jmenovalo) poslali, tuším, do "Moravského kraje". A tak jsme mysleli, že bude nejlépe, když budeme dělat literaturu spolu.

Chodili jsme spolu Vladislavovou ulicí, kde je ticho, nebo na Vyšehradském nábřeží, a tam jsme si povídali, co tento týden napíšeme pro "Horkého Týdeník" a pak pro "Stopu". Stačil malý popud, nějaká narážka z četby novin, odraz nějaké současné atrakce, aby bratrská shoda vešla v oživenou spoluhru, trochu výstředně gymnastickou, trochu indiánskou; bavili jsme se tím někdy chytřeji a jindy hloupě, navzájem se předstihovali, zábavná a hádavá shoda nabývala plnosti, poutavosti a dráždivosti spoluhry v zahradách dětských let. Je pochopitelnou že se tímto způsobem snadno došlo ke krajnostem vyhnáním na ostří, jak o tom místy svědčí "Krakonošova zahrada".

Měli jsme ovšem radost, když to pak vyšlo, a po očku jsme se dívali v kavárně po čtenářích "Horkého Týdeníku", jestli se příliš neškaredí. Chodili jsme do tanečních hodin, a tehdy jsme se zase báli, že by slečinka, o kterou jsme stáli, s rozhořčením odmítla mládence, kteří spisují tak hubaté a cynické věci. Shledali jsme však, že jsme méně slavnými, než isme se obávali, a byli jsme s tím velmi spokojeni, však nám tehdy záleželo na děvčatech upřímně mnohem více než na slávě.

Vážnost literárního počínání jsme si jasněji uvědomili až teprve, když se nám otevřel "Přehled".

Rozpravy Aventina roč. 2. č. 1. (7.10. 1926)

VYSVĚTLIVKY

- 137 Suso Jindřich (1300-1366) - středověký mystik z řádu sv. Dominika, který usiloval tělesnými mukami a odvratem od všeho vnějšího o mystické spojení s bohem.
- 139 Diabolus meditatur (lat.) - Dábel rozjímající.
- 139 Ecclesia (lat.) - církev.
- 139 A tentationibus Diaboli defende nos, Domine (lat.) - Od pokušení ďáblova ochraň nás, Pane.
- 140 abderští prasečkáři - odvozeno od Abdery, starořeckého města v Thrákii, rodiště slavných mužů. Přesto posmívali se Řekové jeho obyvatelům a přezdívali jim nejrůznějšími posměšnými jmény.
- 140 oligarchie (řeč.) - vláda několika lidí, panujících ve vlastním zájmu nebo v zájmu privilegované menšiny.
- 140 Hellas - původně jméno města a kraje v jižní Thessalii, rozšířené později na celé Řeky obývané území.
- 140 na březích Stygu - v řeckém bájesloví je Styx hlavní podsvětí řeka, u které se bohové zavazovali nezrušitelnými přísahami.
- 141 logograf (z řeč.) - kronikář.
- 141 Hesiodos - nejvýznačnější představitel řecké didaktické poesie z 8. století př.n.l., tvůrce eposů Theogonia, Díla a dnové a j.
- 141 reální entita - podstata věci.
- 141 Minos, Aiakos a Rhadamanthys - v řeckém bájesloví podsvětí soudci, kteří určovali dusím zemřelých za jejich skutky v životě odměnu v nivách elysejských či trest v podsvětí.
- 142 Apollon - mythický bůh slunce, světla, věštby, ochránce lidského života a vůdce Mus.
- 143 do Hadu - v říši starořeckého boha podsvětí, kde žijí duše zemřelých, zbaveny všech smyslů, jako pouhé stíny. 187 kurhan - ruská předhistorická mohyla.
- 152 La belle Thérèse (franc.) - Krásná Terezie.
- 156 biskup in partibus [infidelium] (lat.) - doslovný překlad: biskup v krajinách nevěřících; titulatura biskupa bez

řádně vybudované diecese.

162 ad astra (lat.) - k hvězdám.

162 Fatima, Fatma (606-632) - nejmladší ze čtyř Mohamedových dcer, manželka kalifa Aliho, pramáť Fatimovců, kteří vládli v severní Africe.

162 Urim a Thumin - název náprsníku nejvyššího izraelského kněze, ozdobený dvanácti kameny na znamení dvanácti izraelských pokolení.

165 gangrena senilis (lat.) - sněť stáří, stárnutí.

168 trachomatosní - nemocní prudce nakažlivým hnisavým zánětem oční spojivky.

168 dispepsie (řeč.) - nestravitelnost.

168 claque (franc.) - sklapovací klobouk.

170 Efiates - Řek z Trachimy, zrádný strůjce porážky Spartami u Thermopyl r. 480 př.n.l., způsobené tím, že do jejich zad uvedl Peršany.

170 Was, Revolution? - Strassenkampf und Blut? Und ob (něm.) - Co, revoluce? Pouliční boj a krev? A zda - Ach, du meine Güte! Endlich ein Blutbad, endlich eine heisse Arbeit! Na, das freut mich ausserordentlich. Ich liebe ausnehmend das Blut, dieses ponderabile Fluidum des Lebens, diesen edlen Purpur des Mannes, den schönen Saft, in dem das schlaffe Säkulum wiederauflebt (něm.) -

Ach, ty má dobroto! Konečně krvavá lázeň, konečně horká práce! No, to mě zvláště těší. Miluji neobyčejně krev, tuto závažnou látku, tento šlechtný purpur muže, tuto krásnou šťávu, v které se ohrožuje skleslá věčnost.

172 soporativ - hypnotické uspavadlo, prostředek vzbuzující hluboký spánek.

172 Tristan - bretoňský rek, milenec královny z Cornwallisu Isoldy, častá postava středověkých epických básní.

172 roboragen - posilující lék.

172 Malthus Thomas Robert (1766-1834) - anglický národohospodář, který doporučoval k zamezení přelidnění pohlavní zdrželivost a pozdní sňatky.

172 Madame Steinheil - Jeanne Marguerite Steinheil (1869), hysterická krasavice a mravně otrlá záletnice, zodpovídala se r. 1909 před pařížskou porotou z úkladné vraždy, spáchané na jejím manželu a matce. Byla sice zproštěna žaloby, ale její proces vyvolal vzrušení v celé světové veřejnosti a odkryl pokryteckou buržoasní morálku v nejvyšších vrstvách pařížské společnosti.

172 Dummer Goethe, wen eigentlich soll ich jetzt hinanziehen? (něm.) - Pošetilý Goethe, koho mám nyní povznášet? - Narážka na závěrečné dvojverší Goethova "Fausta": - "za věčným ženstvím jsme nesení výš" (překlad O. Fischera).

172 baisse (franc.) - klesání cenových papírů na burse.

174 Beuronská škola - založena benediktinským mnichem Petrem Lenzem (1832 až 1928) v Beuronu v jihozápadním Německu. Byla uměleckou školou, usilující o obnovu církevního umění podle vzoru klasických epoch.

175 Heine Thomas Theodor (1867-1948) - německý kreslíř a karikaturista, proslulý svými politickými a společenskými satirickými kresbami zvláště v čas. Simplicissimus.

176 hautgout (franc.) - ostrý pach odleželého masa, hlavně zvěřiny.

177 nepenthes - v Homérově Odysseji prostředek utiňující zármutek a všechny vzpomínky.

179 Ferrer Francisco (1859-1909) - španělský republikánský politik a pedagog, zakladatel Moderní školy v Barceloně s pozitivistickou a protiklerikální osnovou. Pro domnělou účast v protimonarchistickém spiknutí byl odsouzen k smrti. Jeho poprava r. 1909 způsobila v pokrokové světové veřejnosti veliké vzrušení a vyvolala v mnoha zemích rozsáhlé politické demonstrace. Obnovené soudní řízení prokázalo, že se Ferrer stal obětí justiční vraždy, zosnované španělskými reakcionáři.

179 Auton gar atasthaliesin (řeč.) - Jejich zpupností... Z 12. zpěvu Homérově Odysseje, v němž je vyličeeno provinění Odysseových druhů, kteří zabili několik kusu z posvátného Heliová stáda a byli za to bohy potrestáni ztroskotáním lodí při návratu a smrtí.

179 Trinakria (též Thrinakria, Thrinakia) - mythický ostrov, ztotožňovaný se Sicílií. K němu se dějově váže 12. zpěv Odysseje, připomenutý v předcházející poznámce.

181 fashionable - módní.

181 Man kann dem Publikum keine grössere Verachtung zeigen, als wenn man es als Pöbel behandelt (něm.) - Nemůže se obecnstvu dát najevo větší opovržení, než jedná-li se s ním jako s luzou.

181 Marsyas - v řeckém bájesloví satyr, který soupeřil s Apollonem ve hře na flétnu. Zápas prohrál a byl za trest svlečen Apollonem z kůže.

181 Fallovy árie - Leo Fall (1873-1925), rakouský skladatel velmi populárních operet z prvního dvacetiletí našeho věku.

181 pastoralia Quidona Marie - ironická narážka na lžipoetickou beletrii Quidona Maria Vyskočila.

181 Arsene Lupin - lupič-gentleman, literární typ, vytvořený franc. romanopiscem Mauricem Leblancem.

181 Denn man kann dem Publikum kein grösseres Vergnügen erweisen, als wenn man es als Pöbel behandelt (něm.) - Nemůže se obecnstvu prokázat větší potěšení, než jedná-li se s ním jako s luzou.

181 Štech, Hynek a Urbánek Mojmir - t.j. Václav Štech, býv. ředitel vinohradského městského divadla, nakladatelé Alois Hynek a Mojmir Urbánek. Těm bylo tehdy v tisku vytýkáno, že svou činností nesledovali jen kulturní cíle, nýbrž i laciný výdělečný prospěch uváděním pochybných divadelních her na scénu nebo vydáváním umělecky nehodnotných knih či hudebnin.

181 Man kann dem Publikum keine grössere Verachtung zeigen, als wenn man es respektiert (něm.) - Nemůže se obecnstvu ukázat větší pohrdání než tím, že je respektováno.

183 Argentinské maso - otázka dovozu argentinského masa do rakousko-uberských zemi se stala koncem roku 1910 politickou záležitostí. Rozvířil ji zejména odpor agrárníků, kteří v povolení dovozu masa spatřovali snahu protiagrární agitace, aby byl znehodnocen domácí dobytek. Proti dovozu vedla boj též česká strana agrární četnými schůzemi, z nichž zvláště bouřlivá byla schůze v Lounech 18.9. 1910. Zdá se, že článek, přisuzovaný bratřím Čapkům, byl podněcen četbou referátu o této schůzi, jak byl uveřejněn v Národních listech.

183 Udržal František (1866-1958) - jeden ze zakladatelů agrární strany, v r. 1910 předseda klubu této strany.

Bergman Rudolf (1876-1940) - bývalý říšský poslanec agrární strany.

183 Prášek Karel (1868-1952) - někdejší politik české agrární strany, s níž se rozešel r. 1925. Před první světovou válkou byl prvním rakouským ministrem za české agrárníky.

183 Zázvorka Antonín - tehdejší poslanec čes. strany agrární a místopředseda sněmovny.

189 karnace (z lat.) - barva lidského těla.

191 malva - rostlina: sléz.

191 plafond (franc.) - strop.

M. H.

OBSAH

POKUŠENÍ BRATRA TRANQUILLA	2
NÁVRAT VĚŠTCE HERMOTIMA	4
ZNAMENITÝ ČLOVĚK	7
PŘEÚRODNÉ JARO	11
POVÍDKA POUČNÁ	15
I	15
II	16
III	19
ROZMLUVA	22
KONEC DOKTORA KORANDA	23
NEZAMĚSTNANOST	27
I	27
II	29
III	31
DĚLÁNÍ ANDEĹÍČKŮ	34
O ŠPATNÉ SMRTI	36
NESMRTELNOST	38
ŘEČ S KLOBOUKEM NA HLAVĚ	40
ARGENTINSKÉ MASO	42
EXCENTRO	45
VYSVĚTLIVKY	51
OBSAH	55

Dílo bratří Čapků
Bratří Čapkové

Krakonošova zahrada
Zářivé hlubiny a jiné prózy
Juvenilie

K vydání připravil, ediční poznámku napsal a vysvětlivky sestavil dr. Miroslav Halík. Graficky upravil, obálku, vazbu a předsádku navrhl Zdeněk Seydl. Vydal jako svou 1203. publikaci v roce 1957 Československý spisovatel v Praze. Odpovědní redaktoři Vítězslav Kocourek a Karel Čechák.

Z nové sazby garamondem písma Garamondova vutiskly Brněnské knihtiskárny, n.p., provozovna 2. Papír 84X108 cm. AA 13,32, VA 13,99, 41880/56/SV2. D-575616

Náklad 25 000 výtisků. 13/8. Krakonošovy zahrady vydání 7., Zářivých hlubin vydání 5., Juvenilíí vydání 1. V Československém spisovateli 1. vydání.

1 Sám stvořitel a sám dárce života a duše, nyní více mrtev jsi než tvé androidy.

- 57 -